

โฆษณาชวนเชื่อในนิตยสารเสรีภาพ พ.ศ.2497-2518 Propaganda in Seriphap magazine 1954-1975*

ธงนรินทร์ นามวงศ์
Thongnarin Namwong

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ ปรัชญาและวรรณคดีอังกฤษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Master's Student Department of History, Philosophy and English Literature Faculty of Liberal Arts Thammasat University

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของผู้นเขียนเรื่อง
“โฆษณาชวนเชื่อในนิตยสารเสรีภาพ พ.ศ.2497-2518”

ได้รับบทความ 21 สิงหาคม 2562 แก้ไข 26 พฤศจิกายน 2562 อนุมัติให้ตีพิมพ์ 3 ธันวาคม 2562

บทคัดย่อ

สหรัฐอเมริกาและประเทศไทยมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างลึกซึ้งทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ประเทศไทยได้กลายเป็นป้อมปราการของการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยยังได้นำพาตัวเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมโลกที่นำโดยสหรัฐอเมริกา หลักฐานหนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ คือ สิ่งพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าว บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาการโฆษณาชวนเชื่อในนิตยสารเสรีภาพที่ถูกพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักข่าวสารอเมริกัน (USIS) ตั้งแต่ พ.ศ.2497 ถึง พ.ศ.2518 โดยนิตยสารฉบับนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งของฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์ บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาบทบาทของนิตยสารในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยอันเป็นส่วนหนึ่งของสงครามจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็น

คำสำคัญ: สงครามเย็น, นิตยสารเสรีภาพ, คอมมิวนิสต์, สำนักข่าวสารอเมริกัน, สงครามจิตวิทยา

Abstract

The United States and Thailand have deep relationships, both politically, economically and culturally. Thailand had become a fortress of anti-communism in Southeast Asia. Thailand has also brought itself into being a part of the world capitalism which is led by the United States. One evidence showing relations between the two countries was the publication of that period. This article focuses on the propaganda in Seriphap magazine, which was published and distributed by the United States Information Service (USIS) during 1954 – 1975, as one of the tools for counter-communism. This

* บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ของผู้นเขียนเรื่อง “โฆษณาชวนเชื่อในนิตยสารเสรีภาพ พ.ศ.2497-2518” ผู้นเขียนขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.นิภาพร รัชต์พัฒนากุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำและให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้นเขียนขอขอบพระคุณ อ.ดร.ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.วาสนา วงศ์สุรวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้นเขียน รวมถึงอาจารย์ในภาควิชาประวัติศาสตร์อีกหลายท่านที่ให้คำแนะนำและให้ความรู้ในทางวิชาการแก่ผู้นเขียน ตลอดระยะเวลาที่ผู้นเขียนทำการเล่าเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา ผู้นเขียนขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.โดม ไกรปกรณ์ และ อ.สัญญา ชีวะประเสริฐ ที่แนะนำและช่วยเหลือในการตีพิมพ์บทความชิ้นนี้ ผู้นเขียนขอขอบพระคุณ คุณวราวรรณ อินทร์รังษี คุณพร อังคเรืองรัตนา และคุณวิษรา อินทร์ตัน ที่ช่วยเหลือและแนะนำให้แก้ไขบางส่วนในบทความชิ้นนี้ ความผิดพลาดทุกประการในบทความชิ้นนี้เป็นของผู้นเขียนแต่เพียงผู้เดียว

paper aims to discuss the magazine role in propagating anti-communism in Thailand, as a part of US psychological warfare during the Cold War.

Keywords: Cold War, Seriphap magazine, communism, USIS, psychological warfare,

บทนำ

บทความชิ้นนี้มุ่งนำเสนอให้เห็นถึงที่มาที่ไปและกระบวนการในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาผ่านการศึกษาในนิตยสาร*เสรีภาพ*ที่จัดพิมพ์ขึ้นโดย “สำนักข่าวสารอเมริกัน” (United States Information Service: USIS) ตั้งแต่ พ.ศ.2497 ที่เป็นปีแรกของการพิมพ์นิตยสารฉบับนี้จนถึง พ.ศ.2518 บทความชิ้นนี้จะให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านเนื้อหาของนิตยสาร*เสรีภาพ*ช่วง พ.ศ.2508 ถึง 2518 อันเป็นช่วงเวลาที่มีการโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นถึง “คอมมิวนิสต์ภายในประเทศ” ภายหลังจากที่ช่วงเวลาก่อนหน้านั้น *เสรีภาพ*มีการนำเสนอให้เห็นถึงภัย “คอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศ” เพียงเท่านั้น ภายหลังจากของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจะถูกเชื่อมโยงเข้ากับคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศซึ่ง*เสรีภาพ*ได้โฆษณาชวนเชื่อให้เห็นว่าคอมมิวนิสต์ในเวลาดังกล่าวนี้ได้กลายเป็น “ภัยคุกคาม” ที่มุ่งทำลาย “ความเป็นไทย” ที่มี “ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์” ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนผ่านเนื้อหาของ*เสรีภาพ*ไม่เพียงเท่านั้นภาพของ “คอมมิวนิสต์เวียดนาม” หรือ “พวกญวน” ยังถูกผลิตซ้ำให้เห็นถึงความน่ากลัวโหดร้ายและมุ่งจะล้มล้างความเป็นไทยในเวลาดังกล่าวอีกด้วย¹

กล่าวได้ว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง แม้รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ประกาศนำไทยเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายญี่ปุ่น ก็ยังมีกลุ่มทางการเมืองใต้ดินที่ทำการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล กลุ่มทางการเมืองดังกล่าวได้แก่ กลุ่มนิยมเจ้าที่เริ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งนำโดย ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กลุ่มที่เคลื่อนไหวในอังกฤษ นำโดย ม.จ.ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิ์วัฒน์ กลุ่มการเมืองเหล่านี้ยังได้เชื่อมโยงกับแนวร่วมของนายปรีดี พนมยงค์ รวมไปถึงกลุ่มพลเรือน กลุ่มทหารบางส่วนจากทหารบก ตำรวจ ทหารเรือและกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 สายอีสาน กลุ่มทางการเมืองเหล่านี้เรียกตนเองว่า “ขบวนการเสรีไทย” บทบาทของขบวนการเสรีไทยในช่วงสงครามโลกนั้น มีการเคลื่อนไหวและได้ให้ความช่วยเหลือทางการทหารแก่ฝ่ายสัมพันธมิตร นอกจากนี้ยังได้เริ่มการเจรจาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเกี่ยวกับเรื่องอธิปไตยของไทยภายหลังสงคราม การเคลื่อนไหวของขบวนการเสรีไทยได้ยุติลงเมื่อจบสงคราม ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการทำให้ฐานะของไทยเป็นประเทศที่ไม่ตกเป็นผู้แพ้สงคราม²

ในเวลาต่อมารัฐบาลพลเรือนของนายปรีดี พนมยงค์ ที่จัดตั้งขึ้นภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกใหม่ ๆ ก็มีความต้องการในการดำเนินนโยบายทางการเมืองที่สนับสนุนกระบวนการในระบอบรัฐสภา ในด้านการต่างประเทศก็มุ่งให้การสนับสนุนผู้นำขบวนการชาตินิยมในประเทศแถบอินโดจีนเพื่อทำการปลดปล่อยประเทศฝรั่งเศส นโยบายดังกล่าวนี้สอดคล้องกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการปลดปล่อยประเทศอาณานิคมที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าอาณานิคมตะวันตก (self-determination) รัฐบาลไทยจึงให้การสนับสนุนในด้านยุทธโธปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือขบวนการชาตินิยมในอินโดจีน อย่างไรก็ตามนโยบายในทางการต่างประเทศของไทย

¹ ผู้เขียนขอใช้คำว่า “*เสรีภาพ*” ในกรกล่าวถึง “นิตยสาร*เสรีภาพ*” ตลอดทั้งบทความชิ้นนี้

² สรศักดิ์ งามจรกุลกิจ. (2532). *ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองไทยภายในประเทศระหว่าง พ.ศ.2481-2492*. หน้า 325-329.

ในด้านการสนับสนุนขบวนการชาตินิยมในอินโดจีนก็ยังคงอยู่ แม้มีรัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของ พล.ร.ต.ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ยังคงให้ความสำคัญกับนโยบายดังกล่าวอยู่¹ ในช่วงที่ปรีดี พนมยงค์ ยังเป็น รัฐบาลนั้น เกิดเหตุการณ์สำคัญเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาณันทมหิดล ทรงเสด็จสวรรคต ด้วยพระแสงปืน ในเช้าวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2489 กรณีการเสด็จสวรรคตนี้ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ทางการเมืองที่ทำให้กลุ่มของนายปรีดีและพรรคพวกเริ่มหมอบทบาททางการเมือง ทำให้ในเวลาต่อมา จอมพล ป. พิบูลสงครามกลับมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง รวมถึงการกลับมามีบทบาทสำคัญ ในทางการเมืองของกลุ่มมอญลิสต์ภายหลังการรัฐประหารใน พ.ศ.2490²

ท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับภัยคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มากขึ้น เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 2490 สหรัฐอเมริกาเริ่มปรับเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศ ซึ่งนำไปสู่การมองว่าขบวนการ ชาตินิยมในอินโดจีนที่ทำการต่อต้านเจ้าอาณานิคมตะวันตกนั้น เริ่มมีแนวโน้มที่จะได้รับการสนับสนุน จากประเทศค่ายโลกคอมมิวนิสต์อย่างสหภาพโซเวียต เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนามที่อยู่ในนาม ของขบวนการเวียดมินห์หรือแม้แต่พรรคคอมมิวนิสต์ในมาลาया ก็กำลังที่จะพบกับชัยชนะในการต่อสู้กับ เจ้าอาณานิคมตะวันตก³ ชัยชนะของขบวนการชาตินิยมที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ ทำให้สหรัฐอเมริกากังวลอย่างมาก ว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะกลายเป็นประเทศคอมมิวนิสต์และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหภาพโซเวียต และเงินในเวลาต่อมา ฉะนั้นจึงนำมาสู่การที่สหรัฐอเมริกาเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มตัวในฐานะผู้นำของฝ่ายโลกเสรี ไม่เพียงเท่านั้นยังมีส่วนเข้าไปพัวพันในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ไปจนถึงด้านวัฒนธรรมในประเทศ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อเป้าหมายสำคัญในการสกัดกั้นภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์

ขณะที่การรัฐประหารเมื่อ พ.ศ.2490 ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม (ดำรงตำแหน่งระหว่าง พ.ศ.2491-2500) กลับมามีอำนาจทางการเมืองอีกครั้งเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ไทยกับสหรัฐอเมริกา ในยุคสงครามเย็น แม้ว่าการกลับมามีบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. ในช่วงแรกของการเป็นนายกรัฐมนตรีก็สร้างความไม่พอใจให้กับสหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีความต้องการที่จะสนับสนุน รัฐบาลพลเรือนในการดำเนินแนวทางประชาธิปไตยมากกว่า อย่างไรก็ตามแม้เกิดการรัฐประหารใน พ.ศ.2490 สหรัฐอเมริกาก็ไม่ได้มีความพยายามที่จะสนับสนุนการกลับมาของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง⁴ ประกอบกับ ต้นทศวรรษ 2490 การเคลื่อนไหวของขบวนการชาตินิยมในเวียดนามหรือเวียดมินห์และพรรคคอมมิวนิสต์ ในมาลาयाมีแนวโน้มที่จะได้รับชัยชนะกับการต่อสู้กับประเทศตะวันตก ทำให้สหรัฐอเมริกามีความจำเป็น ที่จะต้องสนับสนุนประเทศที่มีรัฐบาลที่ทั้งเป็นรัฐบาลพลเรือนและรัฐบาลทหาร เช่นเดียวกันก็ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยง การสนับสนุนรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามด้วย การสนับสนุนดังกล่าวนี้ก็เป็นที่น่าพอใจที่จะหาประเทศ ที่เป็นพันธมิตรในการร่วมกันต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์นั่นเอง⁵ อย่างไรก็ตามในช่วงแรกของการเป็นรัฐบาล ของจอมพล ป. นั้น ยังไม่ได้มีการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมกับฝ่ายโลกเสรีของสหรัฐอเมริกาอย่างจริงจังมากนัก

¹ ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์. (2544). “คอมมิวนิสต์” ในการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). หน้า 53.

² ณัฐพล ใจจริง. (2552). การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ.2491-2500). วิทยานิพนธ์ ร.ด. (รัฐศาสตร์). หน้า 42-43.

³ ตามไท ดิลกวิทย์รัตน์. (2544). “คอมมิวนิสต์” ในการเมืองไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). หน้า 54.

⁴ Daniel Mark Fineman. (1997). *A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand 1947-1958*. p.12-13.

⁵ *Ibid.* p.57.

เนื่องจากการที่รัฐบาลยังคงต้องการดำเนินนโยบายทางการต่างประเทศที่เป็นกลางตามคำแนะนำของ นายพจน์ สารสิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น รวมถึงความเห็นของที่ปรึกษาต่างประเทศ ชาวอเมริกันอย่างเคนเนต แพตตัน (Kenneth Patton) ก็ได้แนะนำถึงการแสดงท่าทีที่เป็นกลางในทางการต่างประเทศ ทั้งต่อประเทศจีนและการรับรองรัฐบาลเป๋าไต้ของเวียดนามใต้ ดังนั้นในช่วงแรกจอมพล ป. มีท่าทีที่เห็นด้วยกับการดำเนินแนวทางในทางการต่างประเทศตามคำแนะนำดังกล่าวและยังไม่ให้การรับรองรัฐบาลหุ่นจี้กัรพรดิเป๋าไต้ ที่ถูกจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ.2490 ซึ่งรัฐบาลดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ โดยสองประเทศนี้เป็นพันธมิตรสำคัญของฝรั่งเศส รัฐบาลเป๋าไต้ยังไม่ได้มีการยอมรับจากสาธารณชนส่วนใหญ่ ต่างกันอย่างมากกับฝ่ายของโฮจิมินห์ที่เป็นนักรบในการต่อสู้เพื่อเอกราชของเวียดนามจากเจ้าอาณานิคมตะวันตกอย่างฝรั่งเศส และอยู่ในฐานะที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นอย่างมาก¹

เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองภายในที่ยังมีความผันผวนนั้น รัฐบาลก็ยังคงถูกท้าทายอำนาจจาก กลุ่มการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์และพวกอยู่ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ ในเอเชียที่เริ่มตึงเครียดมากขึ้น ทำให้รัฐบาลของจอมพล ป. ตัดสินใจที่จะสร้างความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา และนำมาซึ่งข้อตกลงความช่วยเหลือระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในหลายด้านใน พ.ศ.2493 ไทยได้รับความช่วยเหลือทางการทหารและความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ทั้งทางเศรษฐกิจและปฏิบัติการในการทำสงคราม จิตวิทยาที่มีเป้าหมายในการต่อต้านคอมมิวนิสต์อีกด้วย² ในการตัดสินใจหันเข้าไปเป็นพันธมิตรกับฝ่ายโลกเสรี ที่นำโดยสหรัฐอเมริกาของไทยภายใต้รัฐบาลของจอมพล ป. ก็ทำให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศแรก ที่ตอบรับข้อตกลงของสหประชาชาติในการส่งความช่วยเหลือไปยังเกาหลีอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีการส่งทหาร จำนวน 4,000 นาย ไปยังเกาหลี ทั้งยังแสดงเจตนาารมณ์ของตนเองอย่างชัดเจนในการมุ่งสกัดกั้นภัยคุกคาม จากคอมมิวนิสต์ ซึ่งภายหลังจากการเข้าร่วมสงครามเกาหลีนั้น ก็ทำให้ท่าทีของไทยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในฐานะที่เป็นพันธมิตรร่วมกับสหรัฐอเมริกาและฝ่ายโลกเสรี³ ในช่วงเวลาเดียวกันนี้เองสหรัฐอเมริกา มองว่า ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการคุกคามของภัยคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่นำไปสู่การต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นผลสำคัญมาจากการที่เวียดนามใต้ได้ควบคุม พื้นที่ส่วนใหญ่ของเวียดนามและกองกำลังของโฮจิมินห์ก็ได้ควบคุมพื้นที่สองในสามของเวียดนามเหนือเอาไว้ ตั้งแต่ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นต้นมาประเทศไทยก็ได้กลายมาเป็นบ่อมปรการของการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้การสนับสนุนโดยสหรัฐอเมริกา⁴

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2498 ได้มีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Treaty Organization: SEATO) และในเดือนเมษายนปีเดียวกันนี้ได้มีการจัดประชุม กลุ่มประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดขึ้นที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย โดยกลุ่มประเทศเกิดใหม่ทั้งในแอฟริกา

¹ พวงทอง ภวัครพันธุ์. (2556). *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”*. หน้า 32-34.

² ณัฐพล ใจจริง. (2556). *ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ: ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติสยาม (พ.ศ.2475-2500)*. หน้า 303.

³ เกษรารณณ์ หาญแก้ว. (2561). *แนวคิดชาติ ศาสน์ กษัตริย์: ความเป็นไทยกับการเข้าร่วมกับสงครามเกาหลี*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ประวัติศาสตร์). หน้า 33-34. และดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าร่วมสงครามเกาหลีของประเทศไทยและความสัมพันธ์ของไทยกับสหรัฐอเมริกาได้ใน นที เจียมเจริญ. (2545). *การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของไทยกับสหรัฐอเมริกาในสงครามเกาหลี (พ.ศ.2493)*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์).

⁴ Danial Mark Fineman. (1997). *A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand 1947-1958*. p.169-171.

และเอเชียใต้หรือกันเกี่ยวกับความต้องการที่แสดงออกถึงการเป็นกลางไม่ฝักใฝ่หรือสนับสนุนประเทศมหาอำนาจ ทั้งในฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ที่นำโดยสหภาพโซเวียตและฝ่ายโลกเสรีที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ขณะที่ประเทศไทย ดูเหมือนจะมีท่าทีที่แสดงออกอย่างชัดเจนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่มุ่งให้การสนับสนุนมหาอำนาจ อย่างสหรัฐอเมริกา¹ ในระหว่างการประชุมที่เมืองบันดุงนั้น ตัวแทนของรัฐบาลไทยคือ พระองค์เจ้าวรรณไวภากร ได้ประกาศอย่างแข็งขันในทางสาธารณะถึงการการสนับสนุนองค์การสนธิสัญญาป้องกันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสหรัฐอเมริกา แต่ในทางลับรัฐบาลของจอมพล ป. ได้มีการติดต่อกับนายกรัฐมนตรี้โจว เอินไหลของ สาธารณรัฐประชาชนจีนในขณะนั้นด้วยและในช่วงที่จอมพล ป. เดินทางไปเยือนสหรัฐอเมริกาในเดือน พฤษภาคมนั้น สถานการณ์ทางการเมืองภายในประเทศก็มีความซับซ้อนมากขึ้น สหรัฐอเมริกาเองก็ดูจะมีความสัมพันธ์กับการเมืองภายในของไทยและเกี่ยวพันกับทั้ง พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามเมื่อจอมพล ป. กลับจากการเดินทางเยือนสหรัฐอเมริกา ก็ได้เริ่ม ทำให้บรรยากาศทางการเมืองภายในของไทยนั้น มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการเปิดให้มีการ “ไฮด์ปาร์ค” (Hyde Park) ที่สนามหลวงและกำหนดให้มีการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2500²

จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญกับการเมืองภายในของไทยรวมถึงมีการให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการพัฒนากองทัพและความมั่นคงในการต่อต้านคอมมิวนิสต์และใน พ.ศ.2495 รัฐบาลจอมพล ป. ได้ดำเนินนโยบายที่หันไปเข้ากับ “โลกเสรี” มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.2495 และพระราชบัญญัติการกระทำอันไม่เป็นไทย พ.ศ.2495³ ช่วงทศวรรษ 2490 ภายใต้การนำของจอมพล ป. ก็ได้เลือกข้างและนำไทยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของฝ่าย “โลกเสรี”

บทบาทของสหรัฐอเมริกากับการโฆษณาชวนเชื่อในไทย

เมื่อคณะจีนปฏิวัติของเหมา เจ๋อตงได้รับชัยชนะใน พ.ศ.2492 สหรัฐอเมริกาก็มีความกังวลอย่างมาก กับภัยคอมมิวนิสต์ที่จะขยายตัวเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกันก็ได้ดำเนินนโยบายในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ผ่านหน่วยงานอย่างสำนักข่าวสารอเมริกา (United States Information Service: USIS) ภารกิจสำคัญคือเพื่อเป้าหมายทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา โดยการเข้าไปมีอิทธิพลในประเทศที่ไม่ได้ตกเป็นอาณานิคม และมุ่งให้ประเทศนั้น ๆ มีความต้องการแบบเดียวกับกับสหรัฐอเมริกาสำนักข่าวสารอเมริกานี้ยังได้จัดตั้งห้องสมุดขึ้นทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทย มีการปฏิบัติการโฆษณาชวนเชื่อผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ผ่านวิทยุ ภาพยนตร์ โปสเตอร์ ฯลฯ การโฆษณาชวนเชื่อที่เกิดขึ้นก็มีเป้าหมายสำคัญในการต่อต้านคอมมิวนิสต์และการเผยแพร่วัฒนธรรมอเมริกันไปในตัวด้วย⁴ สหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดี ทรูแมน ก็ได้ตัดสินใจในการทำสงครามต่อต้าน

¹ Matthew Phillips. (2016). *Thailand in the Cold War*. p.125.

² *Ibid.* p.127.

³ อย่างไรก็ตามมีคำอธิบายจากนักวิชาการหลายท่าน เช่น ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เห็นว่า จอมพล ป. มีนโยบายการต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นไปเพื่อข้ออ้างในการเพิ่มงบประมาณทางการทหารเท่านั้น เนื่องจากภัยคอมมิวนิสต์ในช่วงเวลานั้นยังไม่มีเรื่องการคุกคามด้านความมั่นคงมากเท่าใดนัก และนักวิชาการคนอื่น ๆ เช่น สรวิต ชัยนาม ก็เห็นพ้องต้องกันว่า การดำเนินนโยบายเข้าข้างสหรัฐอเมริกาของจอมพล ป. เป็นไปเพื่อการขอรับในการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาสร้างฐานอำนาจในทางการเมืองของตัวเองและความสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหรัฐอเมริกาก็มีได้วางอยู่บนพื้นฐานในเรื่องการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริง ใน สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2551, ตุลาคม-ธันวาคม). สถาบันพระมหากษัตริย์กับนโยบายการต่างประเทศในยุคสงครามเย็น. *ฟ้าเดียวกัน*. 6(4): 159-160.

⁴ ณัฐพล ใจจริง. (2556). *ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ: ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิบัตินิยม (พ.ศ.2475-2500)*. หน้า 296-297.

คอมมิวนิสต์รูปแบบใหม่ ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านจิตวิทยา (The Psychological Strategy Board) ขึ้นใน พ.ศ.2494 หน่วยงานดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บัญชาการหน่วยข่าวกรองกลาง (Central Intelligence Agency: CIA) มีการดำเนินงานในการอบรมนักจิตวิทยากว่า 200 คนและส่งออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการโฆษณาชวนเชื่อในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในต่างประเทศทั่วโลก¹ โดยใน พ.ศ.2493-2494 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามก็ดำเนินการต่อต้านคอมมิวนิสต์ผ่านทาง การจัดอบรมข้าราชการและประชาชน ที่มุ่งให้ความสำคัญกับหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมจรรยา รวมถึงรัฐบาลเองก็ได้ร่วมมือกับสำนักข่าวสารอเมริกกันในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ มีการจัดทำหนังสือส่งเสริมศีลธรรม การปกครอง หน้าที่พลเมือง สุขภาพอนามัย การอาชีพ เพื่อแจกจ่ายกับประชาชน² การต่อต้านคอมมิวนิสต์ก็ยังคงดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งการเข้ามาบริหารงานของประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ (ดำรงตำแหน่งระหว่าง 20 มกราคม พ.ศ.2496-20 มกราคม พ.ศ.2504) ใน พ.ศ.2496 ได้มีคำสั่งให้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานปฏิบัติการ (Operations Coordinations Board: OCB) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานโฆษณาชวนเชื่อและการปฏิบัติการทางการเมืองอย่างลับๆ ขณะเดียวกันในช่วงกลาง พ.ศ.2496 คณะทำงานก็ได้อนุมัติแผนสงครามอุดมการณ์ (Doctrinal Warfare) อันมีเป้าหมายในการต่อต้านและทำลายความน่าเชื่อถือของคอมมิวนิสต์ จนนำไปสู่การร่างแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านจิตวิทยา (The Psychological Strategy Board: PSB) และในเดือนสิงหาคม พ.ศ.2496 สภาความมั่นคงแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Security Council: NSC) ได้มีการอนุมัติแผนยุทธศาสตร์สงครามจิตวิทยาในประเทศไทย (U.S. Psychological Strategy based on Thailand) มีชื่อย่อว่า PSB D-23 เป็นการคิดค้นโดย วิลเลียม เจ โดโนแวน (William J. Donovan ดำรงตำแหน่งระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2496 ถึงสิงหาคม พ.ศ.2498) ซึ่งเป็นผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย โดยในแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ มีการกำหนดให้สหรัฐอเมริกาปฏิบัติการทำสงครามจิตวิทยาในไทยเพื่อให้ประชาชนคนไทยเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันต่อต้านคอมมิวนิสต์ การสร้างความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสหรัฐอเมริกาเพื่อการขยายกิจกรรมสงครามจิตวิทยาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ในไทยและต้องการทำให้ไทยกลายเป็นฐานปฏิบัติการของการทำสงครามจิตวิทยาทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย³ ยุทธศาสตร์ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยใช้สงครามจิตวิทยา นี้ โดยเฉพาะการใช้ประเทศไทยเป็นฐานที่มั่นในการต่อต้านคอมมิวนิสต์นั้น ก็เป็นการขยายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาเหนือเจ้าอาณานิคมเดิมอย่างฝรั่งเศสในอินโดจีนด้วยแนวทางที่จะทำให้เกิดชัยชนะในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ก็จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้แนวทางของสหรัฐอเมริกา ชัยชนะดังกล่าวนี้ก็เป็นความต้องการของสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นในสงครามของการต่อต้านคอมมิวนิสต์ บทบาทของประเทศไทยในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ก็สะท้อนนโยบายและความต้องการในด้านการป้องกันตนเองแบบใหม่ของประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ที่ต้องการให้กองกำลังในท้องถิ่นนั้นต่อสู้และจัดการกับความขัดแย้งของภูมิภาคของตนเองมากกว่าจะใช้กองกำลังของอเมริกา⁴

การต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยที่นำโดยสหรัฐอเมริกาได้ใช้การโฆษณาชวนเชื่อผ่านสิ่งพิมพ์

¹ แหล่งเดิม. หน้า 304-305.

² ญัฐพล ใจจริง. (2556). *ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ: ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติสยาม (พ.ศ.2475-2500)*. หน้า 308-309.

³ แหล่งเดิม. หน้า 313-315.

⁴ Danial Mark Fineman. (1997). *A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand 1947-1958*. 171-173.

ไม่ว่าจะเป็น หนังสือ นิตยสาร แผ่นพับ โปสเตอร์¹ ไปจนกระทั่งภาพยนตร์ หนึ่งในสิ่งพิมพ์ที่สำคัญในการโฆษณาชวนเชื่อ คือ “นิตยสารเสรีภาพ” ที่ถูกจัดทำขึ้นโดยสำนักข่าวสารอเมริกาและถูกเผยแพร่แจกจ่ายไปทั่วประเทศด้วย

ความเป็นมาของนิตยสารเสรีภาพ

เท่าที่ผ่านมาได้มีผู้กล่าวถึง นิตยสารเสรีภาพไว้อยู่บ้างแล้วหากแต่ไม่ได้พูดถึงรายละเอียดของนิตยสารฉบับนี้มากเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานของ Sean Randolph (1986) เรื่อง *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*.² งานของ Matthew Phillips (2016) เรื่อง *Thailand in the Cold War*³ งานของประจักษ์ ก้องกีรติ (2556) เรื่อง *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*.⁴ งานทั้งสามชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับการเมืองในยุคสงครามเย็น กล่าวถึงบทบาทของสำนักข่าวสารอเมริกา (United States Information Service : USIS) ในปฏิบัติการสงครามจิตวิทยา โดยใช้การโฆษณาชวนเชื่อในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ โดยกล่าวถึง “นิตยสารเสรีภาพ” ไว้อย่างสั้นๆ ว่าถูกจัดทำขึ้นโดยสำนักข่าวสารอเมริกาและถูกพิมพ์เพื่อแจกจ่ายไปตามจังหวัดต่าง ๆ เพียงเท่านั้น อย่างไรก็ตามงานเหล่านี้ก็มิได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนิตยสารฉบับนี้มากเท่าใดนักในงานทั้งสามชิ้น ไม่เพียงแต่งานทั้งสามชิ้นข้างต้นเท่านั้น ยังมีงานเขียนชิ้นอื่นๆ ที่ศึกษาการเมืองไทยในยุคสงครามเย็นก็แทบจะไม่ได้กล่าวถึงนิตยสารฉบับดังกล่าวเลย

สำนักข่าวสารอเมริกาเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการทำสงครามจิตวิทยาซึ่งเป็นนโยบายการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกา โดยมีการร่วมมือกับรัฐบาลไทย สำนักข่าวสารอเมริกาได้มีการจัดตั้งหน่วยข้อมูลเคลื่อนที่ (Mobile Information Team: MIT) หน่วยดังกล่าวนี้ทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลไปยังชนบท รวมถึงมีการจัดตั้งสถานีวิทยุขนาดคลื่นความถี่ 50 กิโลวัตต์ ในภาคอีสาน คือ สถานีวิทยุ 909 ที่จังหวัดสกลนคร เพื่อทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตอบโต้กับ สถานีวิทยุจากปักกิ่งและสถานีวิทยุจากฮานอย ซึ่งเป็นคลื่นวิทยุของฝ่ายคอมมิวนิสต์⁵ กล่าวได้ว่านิตยสารเสรีภาพก็เป็นส่วนหนึ่งของแผนสงครามจิตวิทยาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์

1 สำนักข่าวสารอเมริกาได้มีการสำรวจความรับรู้ของชาวบ้านใน 13 จังหวัดเกี่ยวกับการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ที่เป็นโปสเตอร์เกี่ยวกับ “คอมมิวนิสต์ VS เสรีภาพ” ใน 3 ภาคของประเทศไทย คือ ภาคเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย และ ลำปาง ภาคอีสาน ได้แก่ อุตรดิตถ์ กาฬสินธุ์ นครพนม สกลนครและอุบลราชธานี ภาคใต้ ได้แก่ สงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราชและสุราษฎร์ธานี โดยมีการสำรวจในระดับหมู่บ้านและอำเภอ ประกอบไปด้วย การสำรวจจากชาวบ้าน 627 คน ผู้นำหมู่บ้านอีก 221 คน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ทั้งสามภาค โดยใช้การสัมภาษณ์ผ่านภาษาท้องถิ่น ในส่วนของภาคใต้ก็มีการใช้การสัมภาษณ์แบบยิวด้วย ภายในเนื้อหาของบันทึกการสำรวจนี้ก็ได้มีการกล่าวถึง เสรีภาพ ในการสัมภาษณ์จากผู้อ่าน เกี่ยวกับภาพของคอมมิวนิสต์และเสรีภาพ ซึ่งผู้อ่านกล่าวว่ามีภาพที่มีขนาดเล็กเกินไปและอ่านยาก อยากให้มีการปรับขนาดภาพให้ใหญ่ขึ้นกว่าเดิม ขณะเดียวกันก็มีความเห็นจากผู้นำของอำเภอหนึ่งในทางภาคใต้และผู้นำหมู่บ้านในภาคอีสานกล่าวว่า เสรีภาพ ควรจะมีการแจกจ่ายไปยังผู้นำหมู่บ้านมากขึ้น ใน Research Office U.S. Information Service Bangkok. (September 1968-January 1969). *Summary, Communism vs Freedom Poster survey*. Bangkok: Thailand Information Center. p.1-35.

2 R. Sean Randolph. (1968). *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*. Berkeley: Institution of East Asian Studies university of California.

3 Matthew Phillips. (2016). *Thailand in the Cold War*. New York: Routledge.

4 ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2556). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. นนทบุรี: ฟาเดียวกั้น.

5 R. Sean Randolph. (1968). *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*. p.106-109.

โดยเสรีภาพก็ได้ถือกำเนิดขึ้นใน พ.ศ. 2497 โดยมียอดพิมพ์ 125,000 ฉบับ¹ ซึ่งมีขนาด 21x26.7 เซนติเมตร และเป็นนิตยสาร 4 สี จำนวนหน้าในนั้นมีจำนวนประมาณ 48 หน้า มีการพิมพ์ออกเป็นนิตยสารฉบับรายเดือน² โดยนิตยสารฉบับนี้ชูคำขวัญว่า “บรรดาเสรีชนเป็นพี่น้องกัน”³

“เสรีภาพ” ฉบับปฐมฤกษ์ พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ.2497 ในฉบับแรกนี้ เอกอัครราชทูตอเมริกันในสมัยนั้น คือ นาย จอห์น อี พิวริพอยด์ ได้เขียนคำแถลงไว้ตอนหนึ่ง ความว่า

“นิตยสารฉบับใหม่นี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพ ระหว่างประชาชนแห่งสหรัฐอเมริกา และประชาชนไทย เป็นการยืนยันว่า สหรัฐอเมริกามีความเอาใจใส่ต่อบทบาทอันสำคัญยิ่งยวด ที่ประเทศไทยยินยอมอยู่ ในฐานะเป็นชาติที่พิทักษ์แนวโลกเสรีชาติหนึ่ง”⁴

ก่อนหน้าที่จะมีการออกนิตยสารเสรีภาพออกมาใน พ.ศ.2497 นั้น ได้มีนิตยสารที่ชื่อว่า “ชาวโลกเสรี” ออกมาก่อนหน้าจำนวน 9 ฉบับ เนื้อหาส่วนใหญ่ของชาวโลกเสรีจะเป็นเนื้อหาที่ได้มาจากหนังสือภาษาอังกฤษ ต้นแบบที่พิมพ์จากโรงพิมพ์ใหญ่ในมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งจะแจกจ่ายไปยังสำนักข่าวสารอเมริกัน สาขาในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ เช่น ลาว เขมร เวียดนาม พม่าและไทย เป็นต้น ซึ่งจะนำมาแปลเป็นภาษาไทย และมีเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา อยู่ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์⁵ จากนั้นได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นนิตยสารเสรีภาพ ในเวลาต่อมา⁶ การทำงานของนิตยสารเสรีภาพในช่วงแรก มีกองบรรณาธิการ รับผิดชอบงานอยู่เพียงสองคน โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายอเมริกันหนึ่งคน และบรรณาธิการคนไทยหนึ่งคน คือ ฌ็องส์ จันทรเพ็ญ นักเขียนและนักแปลชื่อดัง⁷ หากยึดตามหลักฐานที่เป็นบทสัมภาษณ์ของ ฌ็องส์ จันทรเพ็ญ

1 ตัวเลขนี้อ้างจาก R. Sean Randolph. (1968). *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*. p.108. อย่างไรก็ตามในงานของ Randolph ไม่ปรากฏว่านิตยสารเสรีภาพนั้นถูกจัดทำขึ้นในปีไหน หากเพียงแต่ระบุว่า เป็นการจัดทำขึ้นของสำนักข่าวสารอเมริกันเพียงเท่านั้น ข้อมูลพื้นฐานของนิตยสารฉบับดังกล่าวนี้แทบไม่ปรากฏมากเท่าใดนัก อีกทั้งนิตยสารฉบับที่พิมพ์ออกมาในปี 2497 นั้นยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่ามีกรพิมพ์จำนวนเล่มต่อปีนั้นกี่ฉบับ

2 การพิมพ์นิตยสารเสรีภาพ ในที่นี้ยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่านิตยสารฉบับนี้ออกเป็นรายเดือนแบบ 12 ฉบับต่อปี หรือ 6 ฉบับ, 4 ฉบับ และ 3 ฉบับต่อปี ซึ่งตัวเลขของเสรีภาพที่ออกในแต่ละปีนั้น มีจำนวนไม่เท่ากัน จากการนับจำนวน และฉบับที่ออกมาในแต่ละปี ฉะนั้นในการระบุของเสรีภาพในแต่ละฉบับอาจมีการคลาดเคลื่อนพอสมควร

3 ปกรอง. (2498). *เสรีภาพ*. 7: 1. ใน 6 ฉบับแรกที่ออกมานั้น มีจำนวนหน้าเพียง 24 หน้า และได้เปลี่ยนแปลงอีกจำนวนหน้า และรูปแบบในฉบับที่ 7 เป็นต้นไป และคำขวัญ “บรรดาเสรีชนเป็นพี่น้องกัน” ปรากฏครั้งแรกในนิตยสารเสรีภาพ ฉบับที่ 7.

4 วิภาวัลย์. (2533). 35 ปี อดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24.

5 วิภาวัลย์. (2533). 35 ปี อดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24. คุณณรงค์ชี้แจง พร้อมกับเล่าต่อว่า “ผมจะทำหน้าที่ทุกอย่างในกองบรรณาธิการ นับตั้งแต่การแปล การออกไปสัมภาษณ์ เขียนเรื่อง ถ่ายรูป (ซึ่งกล้องก็ยังคงขอยืมจากแผนกภาพ) ตลอดจนเป็นศิลปินออกแบบรูปเล่มเองเสร็จ แล้วจึงส่งไปพิมพ์ที่มะนิลา ต่อมาก็มีพนักงานเพิ่มขึ้น เป็นแผนกใหญ่พอสมควรคือเริ่มโครงการทางด้านนี้อย่างจริงจัง และเปลี่ยนชื่อเป็น “เสรีภาพ”

6 ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 1.

7 วิภาวัลย์. (2533). 35 ปี อดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24. ฌ็องส์ จันทรเพ็ญ เกิดเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2464 ที่จังหวัดราชบุรี เขาเป็นคนบ้านเดียวกับ รงค์ วงษ์สวรรค์ ได้รับการศึกษาเบื้องต้นจากโรงเรียนประจำมณฑลราชบุรี เบญจมาชุกีศ เคยผ่านประสบการณ์อาชีพมาอย่างหลากหลาย อาทิ รับราชการครู นักหนังสือพิมพ์ ทำสื่อโฆษณาทางการค้า และสุดท้ายคือ ฝ่ายหนังสือพิมพ์ของสำนักข่าวสารอเมริกัน (กรุงเทพฯ) โดยได้รับการยกย่องในปัจจุบันในฐานะนักแปลชั้นครูคนหนึ่งของวงวรรณกรรมไทย ผลงานแปลเด่นๆ ได้แก่ นวนิยายของ จอห์น สไตน์เบ็ค เช่น “ผลพวงแห่งความคับแค้น” “สาบศรีทธา” “วันนั้นวันหวาน” “ไฟรัก” “วิมานคนยาก” ฯลฯ ใน เอ.อี. ฮอทชเนอร์. (2536). *ปาปา เอมิงเวย์ ตำนานมนุษย์ผู้มีได้เกิดมาเพื่อจะพ่าย*. แปลโดย ฌ็องส์ จันทรเพ็ญ. กรุงเทพฯ: สามัญชน.

บรรณาธิการคนแรกมีความเป็นไปได้ว่าการพิมพ์*เสรีภาพ*ในช่วงแรกนั้น เป็นการนำเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งมีการพิมพ์ที่ มะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์¹ อย่างไรก็ตามเมื่อตรวจสอบในนิตยสารฉบับดังกล่าวพบว่า มีข้อความที่เขียนว่า “สำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ” เป็นผู้พิมพ์และโฆษณา แต่ก็ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดเจนว่า*เสรีภาพ*นั้นถูกพิมพ์ขึ้นที่สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ใดในช่วงแรก (แต่หากอ้างตามบทสัมภาษณ์ของ ณรงค์ จันทร์เพ็ญ พบว่าส่งไปพิมพ์ที่มะนิลา ฟิลิปปินส์) กว่าจะปรากฏโรงพิมพ์บนนิตยสาร*เสรีภาพ*ที่ราวฉบับที่ 52 (พ.ศ.2503) มีข้อความว่า “พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ฟรีเอเชีย มะนิลา”²

บทบรรณาธิการใน*เสรีภาพ* ฉบับที่ 1 พ.ศ.2497 นั้น ได้ชี้แจงกับผู้อ่านว่ามีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบและเนื้อหาภายในหลายประการ โดยการเปลี่ยนแปลงนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและคำแนะนำของผู้อ่านที่ติดต่อมาทางจดหมาย³ ใน*เสรีภาพ*ฉบับเดียวกันนี้ยังได้ชี้แจงถึงการเปลี่ยนแปลงขนาดของขนาดหน้าจากที่มีอยู่แต่เดิม 24 หน้า เปลี่ยนไปเป็น 48 หน้า และมีการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการนำเสนอหัวข้อจากผู้อ่านเพื่อนำมาลงใน*เสรีภาพ* แต่ก็มีหัวข้อที่กำหนดมา ได้แก่ สารคดีทั่วไป สารคดีท่องเที่ยว และภาพถ่าย โดยจะมีการให้คำตอบแทนแก่ผู้ที่ส่งผลงานมาและได้รับคัดเลือกในการตีพิมพ์⁴ ไม่เพียงเท่านั้นยังปรากฏสิ่งนี้อาจจะเรียกได้ว่าเป็นเป้าหมายของ*เสรีภาพ*ผ่านบทบรรณาธิการที่มีการกล่าวว่

“นิตยสาร *เสรีภาพ* ซึ่งออกเป็นประจำเดือนนี้ มีจุดประสงค์ที่จะอำนวยความสะดวกต่อท่านผู้อ่าน ในการส่งเสริมความรอบรู้ในด้านความเจริญและวัฒนธรรม ทั้งภายในประเทศและชาวประเทศเพื่อนบ้าน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิด”⁵

*เสรีภาพ*ฉบับแรกนี้ ทำให้เห็นถึงจุดเริ่มต้นของนิตยสารและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในฉบับถัดมา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เป็นไปทั้งในแง่รูปแบบและเนื้อหา ซึ่งด้านเนื้อหานั้น แม้จะมีการกล่าวจากบทบรรณาธิการว่า “ขอเปิดโอกาสให้ท่านร่วมมือในการเสนอผลงานลงในนิตยสาร” การเปิดโอกาสดังกล่าวนี้ ผู้ส่งผลงานก็ไม่ได้มีอิสระในการเลือกหัวข้อของตนเองในการส่งมาลงในนิตยสาร เนื่องจากบรรณาธิการก็ได้กำหนดหัวข้อที่จะส่งไปลงนิตยสารไว้แล้ว เช่น สารคดีทั่วไป สารคดีท่องเที่ยว เป็นต้น ฉะนั้นก็ทำให้เห็นว่า*เสรีภาพ* มีเป้าหมายที่ชัดเจนในด้านเนื้อหาพอสมควรแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่ออ่านเนื้อหาใน*เสรีภาพ*ฉบับแรก ๆ ที่พิมพ์ออกมานั้น ก็ไม่ปรากฏหรือมีหลักฐานที่ชัดเจนว่าในบทความแต่ละบทความใน*เสรีภาพ*นั้น เป็นบทความที่ถูกคัดเลือกมาจากการส่งเข้ามาของผู้อ่านและไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน ชื่อบรรณาธิการด้วย

เมื่อพิจารณานิตยสาร*เสรีภาพ*ตามหลักฐาน พบว่าข้อมูลที่เกี่ยวกับจำนวนพิมพ์ของนิตยสาร*เสรีภาพ*นั้น

¹ โดยณรงค์ให้สัมภาษณ์ว่า “ในสมัยนั้น โรงพิมพ์ในเมืองไทยยังไม่ก้าวหน้าเหมือนปัจจุบัน *“เสรีภาพ”* นับเป็นความภาคภูมิใจของผู้ที่ได้รับ เพราะเป็นหนังสือพิมพ์จากภายนอก แม้จะยังไม่ดีพิถีพิถันใช้ ต้องระบายสีเอาเองจากรูปขาว-ดำ คุณภาพการพิมพ์ก็ยังไม่ดีกว่าหนังสืออื่น” ใน วิกิวัลิย์. (2533). 35 ปีอดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24.

² สารบัญ. (2503). *เสรีภาพ*. 52: 1. การปรากฏของชื่อสถานที่พิมพ์ของ*เสรีภาพ*นี้ ก็ปรากฏอยู่เพียง 9 ฉบับ ตั้งแต่ฉบับที่ 52-60 เท่านั้น.

³ ในบทบรรณาธิการยังเล่าถึงจดหมายจำนวนมากที่ถูกส่งไปยังสำนักงานจดหมายเหล่านี้มีความสำคัญในแง่ของคำแนะนำและสะท้อนสิ่งที่ผู้อ่านต้องการได้เป็นอย่างดี บรรณาธิการยังกล่าวว่า “เราพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของท่านอยู่เสมอ” ใน ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 1.

⁴ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาของ*เสรีภาพ*ตามที่ บรรณาธิการชี้แจงไปนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตั้งแต่ ฉบับที่ 3 เป็นต้นไป อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นนั้นก็ล่วงเลยมาในฉบับที่ 7 ใน ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 1.

⁵ ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 1.

มีความไม่แน่นอนหรือไม่คงที่ โดยมีทั้งยอดพิมพ์จำนวน 125,000 ฉบับ (ซึ่งมาจากงานของ Sean Randolph (1986) เรื่อง *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*.¹) หากอ้างตามบทสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการสำนักข่าวสารอเมริกันใน พ.ศ.2537 ก็จะมีจำนวนพิมพ์ 120,000 ฉบับต่อเดือน² หรือตามบทสัมภาษณ์ของ ณรงค์ จันทร์เพ็ญ บรรณาธิการคนแรก ก็อ้างว่า จำนวนพิมพ์ถึง 130,000 ฉบับเลยทีเดียว³ เสรีภาพยังมีการ “บอกรับสมาชิก” หรือการสมัครสมาชิก โดยการแจ้งความประสงค์ไปที่สำนักข่าวสารอเมริกัน แจ้งชื่อที่อยู่ของผู้อ่านเพื่อเป็นการจัดส่งเสรีภาพกลับไปให้ผู้อ่าน ซึ่งการติดต่อทางจดหมายกลายเป็นช่องทางแรก และช่องทางเดียวในการขอสมัครเป็นสมาชิกเพื่อรับนิตยสาร รวมถึงการแสดงความคิดเห็นต่อนิตยสาร ฉบับดังกล่าว⁴ การบอกรับเป็นสมาชิกของเสรีภาพนั้น บรรณาธิการเสรีภาพได้ชี้แจงจากการตอบจดหมายจากทางบ้าน ผ่านคอลัมน์ “จดหมายจากทางบ้าน” ซึ่งมีพระจากจังหวัดอุบลราชธานี เขียนจดหมายมาสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของเสรีภาพ กำหนดการออกแต่ละฉบับ ค่าบำรุง(ค่าสมาชิก) โดยบรรณาธิการได้ทำการตอบจดหมายกลับเพื่อชี้แจงว่า โดยมีกำหนดออกเดือนละเล่ม ปีละ 12 เล่ม ไม่มีการเสียค่าบำรุงใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้บรรณาธิการยังชี้แจงอีกว่า จำนวนสมาชิกของเรานั้น “มากมายหลายหมื่นคน”⁵ อย่างไรก็ตาม กำหนดการออกของเสรีภาพแต่ละฉบับนั้นก็ยังไม่หลักฐานปรากฏชัดเจนว่าออกเดือนละ 1 เล่ม ปีละ 12 ฉบับตามที่บรรณาธิการกล่าวอ้าง⁶ เช่นเดียวกับการบอกรับสมาชิกก็ยังคงมีความไม่แน่นอนเช่นกัน แม้บรรณาธิการจะกล่าวถึงการไม่เสียค่าบำรุงใดๆ หากแต่ในเสรีภาพก็ยังมีใบให้รับสมัครสมาชิก พร้อมการเสียค่าบำรุง

¹ R. Sean Randolph. (1968). *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*. Berkeley: Institution of East Asian Studies university of California.

² ตัวเลขดังกล่าวอ้างมาจากบทสัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ มติชนรายวัน ซึ่งเป็นบทสัมภาษณ์นาย จอห์น เอ็ม. ริด ผู้อำนวยการสำนักข่าวสารอเมริกันในขณะนั้น ใน สารสนเทศ แสงสี. (2537, 28 กรกฎาคม). 40 ปี นิตยสาร “เสรีภาพ”. มติชนสุพรรณศรี. มติชน. หน้า 17.

³ ณรงค์ บอกว่า พิมพ์อยู่จำนวนประมาณ 40,000 ฉบับ แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งที่พิมพ์ถึง 130,000 ฉบับ ใน วิกิวัลย์. (2533). 35 ปี ของเสรีภาพ อดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24.

⁴ ที่อยู่ที่สามารถติดต่อเพื่อขอเป็นสมาชิกของเสรีภาพนั้น อยู่ที่ สำนักข่าวสารอเมริกัน ถนนสาทร พระนคร ใน จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 20. ขณะเดียวกันก็มีการแจ้งเพื่อที่จะย้ายที่ทำการใหม่ของสำนักข่าวสารอเมริกัน จากที่ทำการเดิมที่ถนนสาทรใต้ ย้ายไปยังที่ทำการที่ เลขที่ 95 ถนนวิฑู เพลินจิต ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 บริเวณที่เป็นสถานทูตอเมริกาแต่เดิมใน สารบัญ. (2539). *เสรีภาพ*. 4: 3.

⁵ จดหมายจากทางบ้าน. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 20.

⁶ นิตยสารเสรีภาพที่ออกใน พ.ศ.2497 นั้น ออกมาเพียงแค่สามฉบับเท่านั้น คือ ฉบับที่ 1-3 จากนั้น 4-10 จะออกใน พ.ศ.2498 ฉบับที่ 11-16 พ.ศ.2499 และเมื่อเข้าสู่ฉบับที่ 17-24 พ.ศ.2500 จำนวนเสรีภาพที่ออกต่อปีนั้น มีเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าเสรีภาพที่ออกมาในแต่ละปีตั้งแต่ฉบับแรก จะเรียงลำดับได้ดังนี้ พ.ศ.2497 ออก 3 ฉบับ, พ.ศ.2498 ออก 7 ฉบับ, พ.ศ.2499 ออก 6 ฉบับ, พ.ศ.2500 ออก 8 ฉบับ, พ.ศ.2501 ออกมาถึง 18 ฉบับ (ฉบับที่ 25-42), พ.ศ.2502 ออก 6 ฉบับ, พ.ศ.2503 ออก 11 ฉบับ นี่เป็นเพียงการนับตัวอย่างของนิตยสารฉบับนี้ในแต่ละปี จะเห็นว่าการออกนิตยสารในแต่ละปีนั้นมีจำนวนที่ไม่สม่ำเสมอเป็นอย่างมาก โดยจำนวน 12 ฉบับต่อปีตามที่บรรณาธิการชี้แจงกับผู้อ่านผ่านการตอบจดหมายจากทางบ้านนั้น อาจจะไม่ใช่จำนวน “จริงๆ” ที่นิตยสารฉบับนี้ออกมาพิมพ์ออกมาในแต่ละปี ลักษณะที่มีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สม่ำเสมอดังกล่าวนี้ก็เป็นการยากที่จะจัดว่านิตยสารฉบับนี้มีการออกเป็นรายเดือนทุกๆ เดือน หรือเป็นรายสามเดือน หรือสี่เดือน ต่อ 1 ปี อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ว่า นิตยสารเสรีภาพ ที่ออกในช่วงแรกๆ นั้น มีจำนวนพิมพ์ต่อปีที่ไม่แน่นอน แต่เมื่อพิจารณาจากหลักฐานพบว่า ฉบับที่ 1 พ.ศ.2525 พบว่ามีการชี้แจงเกี่ยวกับการออกนิตยสารฉบับดังกล่าวว่าเป็นนิตยสารที่ออกเป็นรายสามเดือน และจะออกเป็นรายสามเดือนมาจนถึงเสรีภาพฉบับสุดท้ายคือ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2541

ปรากฏอยู่¹ นิตยสาร*เสรีภาพ*นั้น อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นนิตยสารที่มีความคลุมเครือและความไม่สม่ำเสมออย่างมาก จากจำนวนพิมพ์ที่มีจำนวนมากและหลากหลาย จำนวนฉบับที่ออกต่อปี ทำให้การจัดการข้อมูลเกี่ยวกับนิตยสารฉบับนี้เป็นไปอย่างยากลำบากมากขึ้น

สมาชิกที่เป็นผู้อ่านนิตยสาร*เสรีภาพ*นี้ หากพิจารณาจากการตอบจดหมายผ่านคอลัมน์ “จดหมายจากทางบ้าน” พบว่า มีสมาชิกที่ทำการเขียนจดหมายมาจากหลากหลายที่ หลากหลายอาชีพ จากต่างภูมิภาค โดยเขียนจดหมายมาเพื่อแสดงความต้องการให้*เสรีภาพ*ลงเนื้อหาในเรื่องต่างๆ อย่าง ลดา พร้อมไพล จากพระนคร มีความสนใจในประเทศสหรัฐอเมริกาและสนใจประเทศต่างๆ ในโลก, สุพล สิทธิโกคา จากสุพรรณบุรี มีความสนใจเกี่ยวกับวิทยาการที่ก้าวหน้าต่างๆ และมีความต้องการอยากให้เผยแพร่แก่ผู้อ่านในสุพรรณบุรีมากขึ้น, พันจ่าอากาศเอกสนั่น ท้วมเพิ่มผล จากกองบินน้อยที่ 7 มีความสนใจอยากให้*เสรีภาพ*บรรจุเรื่องเกี่ยวกับความรู้ภาษาอังกฤษและมีการแปลภาษาไทยเทียบ ประวัติย่อของบุคคลสำคัญของชาติอเมริกัน² หรือแม้กระทั่ง พระสมบุรณ์ ปิยธัมโม จากอุบลราชธานี ก็ยังเขียนจดหมายมาแสดงความคิดเห็นยังกล่าวว่า “เมื่อได้อ่านดูแล้วรู้สึกเลื่อมใสเห็นว่าจัดทำได้เหมาะสม และสมควรมีไว้แก่ห้องสมุดทั่วๆ ไป”³ เมื่ออ่านจดหมายที่ปรากฏทั้ง 6 ฉบับใน*เสรีภาพ* พบว่ามีจดหมายที่เขียนมาจากทุกภูมิภาค โดยมาจากพระนคร (กรุงเทพฯ) สุพรรณบุรี พิษณุโลก ฉะเชิงเทรา ราชบุรี อุบลราชธานี น่าน เชียงใหม่ อุดรดิตต์ แพร่ ฉะนั้นทำให้ทราบได้ว่า *เสรีภาพ*นั้นถูกส่งหรือถูกกระจายไปยังพื้นที่ใดบ้าง หากพิจารณาตามสถานที่ของผู้อ่านที่เขียนจดหมายมานั้นพบว่า*เสรีภาพ*ได้กระจายไปยังพื้นที่ต่างจังหวัดมากพอสมควร อย่างไรก็ตามก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีกระบวนการการส่ง*เสรีภาพ*ไปยังพื้นที่ต่างๆ ในต่างจังหวัดด้วยวิธีการใด แต่มีความเป็นไปได้ว่า*เสรีภาพ*จะถูกเผยแพร่ผ่านการใช้กลไกในระบบราชการ เพื่อส่งสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลและสิ่งพิมพ์ของสหรัฐอเมริกาออกไปยังท้องถิ่น โดยถูกแจกจ่ายไปตามวัด โรงเรียน ห้องสมุดประจำจังหวัด หรือแม้กระทั่งบ้านของผู้นำชุมชน อย่าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน⁴

¹ การสมัครสมาชิกแบบเสียค่าบำรุงนี้ปรากฏอยู่ในนิตยสาร*เสรีภาพ* ฉบับ พ.ศ.2537 มีการให้ชำระการเป็นสมาชิกในราคาปีละ 150 บาท และ ฉบับ พ.ศ.2538 มีการให้บอกรับ*เสรีภาพ* สองราคาด้วยกันคือ จำนวน 4 ฉบับ ต่อ 1 ปี ราคา 200 บาท และจำนวน 8 ฉบับ ต่อ 2 ปี ราคา 400 บาท โดยเป็นการส่งจ่ายผ่านระบบณัติและระบบเช็คส่วนตัว ซึ่งส่งจ่ายมายัง บริการ*เสรีภาพ* ตู้ ป.ณ. 926 ป.ณ.บางรัก กรุงเทพฯ 10500 ใน สารบัญ. (2539). *เสรีภาพ*. 4: 3.

² จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 20.

³ จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 20.

⁴ การแจกจ่ายดังกล่าวนี้มีความเป็นไปได้ว่าเป็นการแจกจ่ายโดยอาศัยผ่านระบบราชการ พวกเขาจะได้รับสิ่งพิมพ์ทั้งจากรัฐบาลในที่นี้สำนักงานวิจัยของสำนักข่าวสารออเมริกันที่จัดทำวิจัยขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ.2509 มีการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ครู นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 277 คน ในจังหวัดต่างๆ ของภาคอีสาน อย่าง ขอนแก่น นครพนม อุบลราชธานี เลยจากการสัมภาษณ์คนจำนวน 277 คนนั้น มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่บอกว่าไม่เคยเห็น*เสรีภาพ* ส่วนใหญ่บอกว่าเคยเห็นเป็นประจำทุกเดือน หรือ ทุกๆ 2-3 เดือน สถานที่ส่วนใหญ่ที่จะสามารถพบเห็นหรืออ่าน*เสรีภาพ*ได้ คือ บ้านของครู บ้านของผู้ใหญ่บ้าน บ้านของกำนัน ห้องสมุดของโรงเรียน ขณะที่ครูกับนักเรียนนั้นบอกว่าจะพบเห็น*เสรีภาพ*มาจนถึงที่โรงเรียนทุก ๆ เดือน การรับ*เสรีภาพ*มานั้น ส่วนใหญ่จะรับมาจากหน่วยงานของทางราชการอย่างศึกษาธิการจังหวัด และอีกช่องทางหนึ่งคือได้รับการจัดส่งทางไปรษณีย์มาจากสำนักข่าวสารออเมริกัน ไม่เพียงเท่านั้น*เสรีภาพ*ยังถูกนำไปเผยแพร่หรือแจกจ่ายต่อให้กับบุคคลอื่นๆ โดยครูใหญ่นำ*เสรีภาพ*ไปที่บ้าน และส่งต่อให้กับคนอื่น ๆ อย่าง ครูและผู้ใหญ่บ้านได้อ่าน เช่นเดียวกับนักเรียน พวกเขาบอกว่าสามารถนำ*เสรีภาพ*จากห้องสมุดของโรงเรียนกลับไปอ่านต่อที่บ้านได้ ขณะที่ชาวบ้านเองก็สามารถมาเยี่ยม*เสรีภาพ*เพื่อนำไปอ่านและนำมาคืนได้ที่ ที่ทำการของกำนันและในบางโรงเรียนนั้นนำ*เสรีภาพ*ไปใช้ในการสอนในห้องเรียนด้วย ใน USIS Publications Distribution and Comprehension Survey. (1966). *Research Office USIS*. Bangkok: USIS. p.1-4.

ในคอลัมน์ “ท่านผู้อ่านที่รัก” ซึ่งเป็นบทบรรณาธิการชี้แจงเกี่ยวกับนิตยสารเสรีภาพในแต่ละฉบับ รวมถึงบอกความเคลื่อนไหวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในนิตยสารฉบับดังกล่าวและคอลัมน์ “จดหมายจากทางบ้าน” เป็นการสนทนากันของบรรณาธิการกับผู้อ่านทางบ้านและส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้อ่านที่อยากให้มีเนื้อหาในเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้นใน*เสรีภาพ* การขอเป็นสมาชิก*เสรีภาพ* และการสอบถามเกี่ยวกับนิตยสาร “ชาวโลกเสรี” ที่หายไป ทั้งสองคอลัมน์นี้ ได้ปรากฏอยู่ใน*เสรีภาพ* เพียง 6 ฉบับเท่านั้นก็ไม่ปรากฏคอลัมน์ทั้งสองอีก จนกระทั่งคอลัมน์ “จดหมายจากทางบ้านนี้ กลับมาอีกครั้งก็ในฉบับที่ 7 ปีที่ 20² แต่ทว่า คอลัมน์ดังกล่าวนี้ก็กลับปรากฏอยู่เพียงแค่ฉบับนี้ฉบับเดียวและได้หายไปอีกครั้ง โดยคิดว่าจะกลับมาปรากฏคอลัมน์ที่ชื่อว่า “จดหมายถึงบรรณาธิการ” ก็เมื่ออย่างเข้าสู่ทศวรรษ 2530 ใน*เสรีภาพ* ฉบับที่ 2 พ.ศ.2536 และมีการเชิญชวนผู้อ่านให้ส่งจดหมายมายังสำนักข่าวสารอเมริกันอีกครั้ง³

คอลัมน์ “ท่านผู้อ่านที่รัก” นี้ บรรณาธิการของ*เสรีภาพ* มักจะมีข้อความที่กล่าวถึงเป้าหมายของ*เสรีภาพ* อยู่ตลอดเวลา อย่าง “นิตยสารฉบับนี้ ก็คือ นิตยสาร “ชาวโลกเสรี” ที่ขยายขนาดใหญ่ขึ้นและเราก็ให้ชื่อเสียงใหม่ว่า “เสรีภาพ” แต่ทั้งนี้ก็โดยการรักษาความมุ่งหมายเดิมที่จะส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจต่อกัน ในระหว่างประเทศชาติเสรีเช่นที่ท่านเคยได้รับจาก “ชาวโลกเสรี” ของเรานั้นเอง”⁴ หรือ ข้อความตอบจดหมายของพระจากจังหวัดอุบลราชธานี เขียนจดหมายมาสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของ*เสรีภาพ* โดยบรรณาธิการได้ทำการตอบจดหมายกลับเพื่อชี้แจงว่า *เสรีภาพ* มีจุดประสงค์เพื่อ “สนับสนุนในการแลกเปลี่ยนความรู้และเข้าใจดีต่อกันในระหว่างประเทศเสรีทั้งหลายนั่นเอง”⁵ ทั้งในฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ของ*เสรีภาพ* บรรณาธิการพยายามที่จะเน้นย้ำให้เห็นเป้าหมายของ*เสรีภาพ* หรือหากพูดให้ถึงที่สุดแล้วคือ เป้าหมายของสหรัฐอเมริกา ที่แสดงออกมาผ่านสิ่งพิมพ์ อันสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งฝ่ายทางการเมืองอย่างชัดเจน โดยการเรียกตนเองและชาติพันธมิตรในช่วงเวลาดังกล่าว “ประเทศชาติเสรี” ซึ่งแน่นอนว่าตรงข้ามกับฝ่าย “คอมมิวนิสต์” อย่างปฏิเสธไม่ได้ ดังที่ปรากฏในข้อความของบทบรรณาธิการข้างต้น หรือ การแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกันอย่าง “ใกล้ชิด” ความใกล้ชิดดังกล่าวนี้ก็มีความใกล้ชิดกันระหว่างประเทศฝ่ายโลกเสรีและปฏิเสธที่จะแสดงความใกล้ชิดกับประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์ไปโดยปริยายด้วย

เนื้อหาภายในนิตยสาร*เสรีภาพ*อย่างที่กล่าวในข้างต้นว่า ไม่มีกรกล่าวถึงว่าใครเป็นบรรณาธิการตั้งแต่ฉบับแรก (พ.ศ.2497) กว่าที่ชื่อของบรรณาธิการจะปรากฏก็ราวๆ พ.ศ.2500 ใน*เสรีภาพ* ฉบับพิเศษ “กรุงเทพพระมหานคร” ก็ปรากฏชื่อของ ณรงค์ จันทร์เพ็ญ เป็นบรรณาธิการที่ทำงานเกี่ยวข้องกับนิตยสาร

¹ บรรณาธิการถึงกับต้องชี้แจงผู้อ่านในการเปลี่ยนแปลงนิตยสารจาก “ชาวโลกเสรี” ได้เปลี่ยนมาเป็น “เสรีภาพ” ซึ่ง*เสรีภาพ* ได้มีการขยายขนาดที่ใหญ่ขึ้น ลิขสิทธิ์ในการขอรับนิตยสารและการเป็นสมาชิก ตั้งแต่ก่อนหน้า (ในขณะที่ยังเป็นนิตยสารชาวโลกเสรีอยู่) ก็ยังอยู่ตามเดิม และผู้ที่ต้องการจะเป็นสมาชิกใหม่อีกก็ให้แสดงความจำนงไปที่ สำนักข่าวสารอเมริกัน ถนนสาทรที่แผนกจัดส่งได้ตลอดเวลาใน ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 1.

² บรรณาธิการเล่าว่า “ในระยะหลังๆ นี้มีผู้อ่านและสมาชิกของเราส่งจดหมายแสดงความคิดเห็นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เราจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะเปิดหน้าจดหมายจากผู้อ่านขึ้นสักหน้าหนึ่ง เริ่มตั้งแต่ฉบับนี้เป็นต้นไป” ใน จดหมาย*เสรีภาพ*. (2516). *เสรีภาพ*. 20(7): 1.

³ คอลัมน์จดหมายจากทางบ้านก็อยู่ได้เพียง 3 ปี เท่านั้นและหายไป ใน พ.ศ.2539

⁴ ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 1.

⁵ จดหมายจากทางบ้าน. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 20.

ฉบับดังกล่าวนี้¹ เมื่อณรงค์ ย้ายไปทำงานที่แผนกอื่น ก็มีกองบรรณาธิการใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน² รวมไปถึงในตัวเนื้อหาที่ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนอีกด้วย ในจำนวนเนื้อหาทั้งหมดประมาณ 48 หน้า³ ก็ประกอบไปด้วยบทความ ๗ ย่อยออกไปอีกประมาณ 16-18 บท เนื้อหาในแต่ละบทก็จะกล่าวถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การต่อต้านคอมมิวนิสต์ การพัฒนา บุคคลสำคัญ ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สาธารณสุข การศึกษา กีฬา ศิลปะ ฯลฯ

เสรีภาพมีเนื้อหาที่หลากหลายแต่เมื่อลองอ่านพบว่าประเด็นที่ข้องเกี่ยวกับความมั่นคงและการพัฒนา ถูกกล่าวถึงอยู่มาก รวมไปถึงบทบาทของสหรัฐฯในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ กับประเทศในภูมิภาคนี้ โดยเนื้อหาที่ถูกจัดทำขึ้นนี้ เป็นการจัดทำขึ้นโดยตรงของสำนักข่าวสารอเมริกันทั้งการเรียบเรียงเนื้อหา การถ่ายภาพ ซึ่งเสรีภาพมีช่างภาพประจำของนิตยสารและออกตระเวนไปตามสถานที่ต่างๆ ที่มีความสำคัญ รวมถึงติดตามการปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกา ช่างภาพของเสรีภาพยังเป็นผู้ถ่ายภาพลงบนปกของเสรีภาพทั้งปกหน้าและปกหลัง⁴ จึงพอสรุปได้ว่าเนื้อหาทั้งหมดเป็นข้อมูลที่ถูกจัดทำขึ้นโดยสำนักข่าวสารอเมริกันและมีเป้าหมายในทางการเมืองอย่างสำคัญด้วย

เสรีภาพกับคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเย็น

เสรีภาพออกสู่สายตาสาธารณะชนครั้งแรกใน พ.ศ.2497 โดยมีการพิมพ์ออกมา 3 ฉบับ ซึ่งฉบับที่ 3 จะเริ่มปรากฏเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องภัยคอมมิวนิสต์ แม้เสรีภาพในฉบับที่ 1 จะไม่ปรากฏร่องรอยของการนำเสนอเรื่องคอมมิวนิสต์ แต่ก็มีความที่แสดงถึงการมีอุดมการณ์ที่เหมือนกันของไทยและสหรัฐอเมริกา โดยปรากฏในข้อความของปกหลังของเสรีภาพฉบับที่ 1 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับสาส์นแต่ประชาชนชาวไทยจาก พณฯ เอกอัครราชทูตจอห์น อี. ฟิวรีพอย ซึ่งกล่าวว่า

- 1 ปกรอง. (2500). *เสรีภาพ*. พิเศษ: 1. มีรายชื่อบุคคลอื่น อย่าง ชัยยะ ปิติปาละ ผู้ช่วยฝ่ายค้นคว้า เทอญ มหาเปารยะ ที่ปรึกษาฝ่ายค้นคว้า เอตเวิร์ด เบิร์กส อำนวยการถ่ายภาพ.
- 2 ณรงค์ ยังกล่าวอีกว่า “เสรีภาพ” ก็ปรับเปลี่ยนโฉมไปอีกหลายรูปแบบ เปลี่ยนบรรณาธิการ (เมื่อคุณณรงค์ย้ายไปประจำอยู่ที่แผนกอื่นของสำนักข่าวสารอเมริกัน) ไปอีก 2-3 คน เริ่มตั้งแต่ คุณเทอญ มหาเปารยะ คุณอัมพร หรือ อ. สายสุวรรณ ผู้แปลหนังสือแนวสืบสวนลึกลับ ชุดเซอร์ลอคโฮล์ม คุณสำราญ สัมฤทธิ์สุวรรณ บรรณาธิการผู้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย จนกระทั่งถึงบรรณาธิการคนปัจจุบัน (พ.ศ.2533) ซึ่งเป็นชาวอเมริกัน คือ มิสเตอร์ นิล คลีปเฟนสตัน โดยยอดพิมพ์ขณะนั้นลดลงเหลือ 7,000 เล่ม และเราก็ยังส่งให้สมาชิกโดยไม่คิดมูลค่าใดๆ เหมือนเดิม ใน วิกิวอลย์. (2533). 35 ปีอดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 26.
- 3 จำนวนหน้าของเสรีภาพนี้ ในแต่ละฉบับและแต่ละปีนั้นมียังจำนวนหน้าที่มาเท่ากัน อย่างเสรีภาพ ฉบับปฐมฤกษ์ พ.ศ.2497 มีจำนวน 24 หน้า แต่เมื่อเปลี่ยนรูปแบบและเนื้อหาที่เริ่มในฉบับที่ 7 พ.ศ.2498 ก็เปลี่ยนขนาดรูปเล่มที่เล็กลงและเพิ่มจำนวนหน้าเป็น 48 หน้า หรือในฉบับหลังๆ พ.ศ.2540 เสรีภาพก็มีจำนวนหน้าถึงราวๆ 58-66 หน้าเลยทีเดียว และก็มี การใส่ราคาของนิตยสารฉบับนี้ไว้ที่ราคา 75 บาท ซึ่งปรากฏในนิตยสารเสรีภาพ ฉบับ พ.ศ.2540 ด้วย
- 4 ช่างภาพที่ถ่ายภาพปกเสรีภาพ ในฉบับที่ 7 พ.ศ.2498 เป็นภาพของช่างภาพ “ฟรีเวิลด์” (Free World) และเป็นช่างภาพของเสรีภาพ คือ เอ็ด บัมการ์ดเนอร์ ช่างภาพคนนี้ยังได้เดินทางไปถ่ายภาพบุคคลต่างๆ รวมถึงสถานที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาพถ่ายเจดีย์ชเวดากองในพม่า ถ่ายบุคคลผู้ซึ่งเคยไปเยือนสหรัฐอเมริกา คือ สุภาพสตรีชาวแกมพูชา ชื่อ สระจรัม เสม ทูดซ์ เป็นต้น ในส่วนช่างภาพของนิตยสารเสรีภาพอีกหนึ่งคนคือ โอลิฟ เฮอร์ริส เขาเป็นผู้ถ่ายภาพปกของเสรีภาพ เช่น ในเสรีภาพฉบับที่ 8 เป็นภาพถ่ายของสุภาพสตรีแห่งแคว้นเบงกอลของอินเดีย ชื่อ มิโนติ จักรวัตติ ซึ่งเธอเป็นภรรยาของพนักงานแห่งสถานทูตอินเดียในกรุงมนิลา เป็นต้น กล่าวได้ว่าปกของนิตยสารเสรีภาพนั้น ส่วนใหญ่มักมีหน้าปกเป็นรูปสุภาพสตรีเป็นจำนวนหลายฉบับ

“นิตยสารฉบับใหม่นี้จัดขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งมิตรภาพระหว่างประชาชนแห่งสหรัฐอเมริกาและประชาชนชาวไทย นิตยสารฉบับนี้เป็นการยืนยันให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกามีความเอาใจใส่ต่อบทบาทอันสำคัญอย่างยิ่งยวดที่ประเทศไทยยืนหยัดอยู่ในฐานะเป็นชาติที่พิทักษ์แนวโลกเสรีชาติหนึ่ง โดยผ่านทางนิตยสารฉบับนี้ สหรัฐอเมริกาขอชื่นชมยินดีต่อประเทศไทย ในฐานะเป็นชาติที่พยายามพิทักษ์รักษาอุดมคติประการเดียวกันกับที่ชาวอเมริกันเทิดทูนอย่างสุดมาเป็นเวลาช้านาน สหรัฐอเมริกามีพลาญาภาพขึ้นด้วยตัวของตัวเองหรือด้วยแสนยานุภาพ หรือว่าด้วยความมั่งคั่งทางทรัพยากรธรรมชาติแต่ฝ่ายเดียวก็หาไม่ หากแต่ได้ประกอบขึ้นด้วยมิตรภาพและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนานาชาติเสรีภาพ ผู้แสดงตนเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าเป็นผู้ใฝ่สันติภาพ อีสรภาพและความยุติธรรมในสากลพิภพนี้ ในฐานะที่ประเทศไทยได้รับการยกย่องนับถือทัดเทียมกับบรรดาประชาชาติเสรีอยู่แล้ว จึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่เรา โดยเฉพาะประชาชนชาวอเมริกัน ฟังอุทิศนิตยสารฉบับนี้เป็นสมบัติแต่ประเทศไทยและประชาชนชาวไทย”¹

ข้อความข้างต้นทำให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกายืนยันว่าไทยเป็นชาติหนึ่งของฝ่าย “โลกเสรี” และมีอาจปฏิเสธได้ว่าเป็นอีกชาติหนึ่งที่ร่วมพิทักษ์รักษาบรรดาชนชาติเสรีจากการคุกคามของ “คอมมิวนิสต์” แม้จะไม่ได้มีข้อความกล่าวถึงฝ่ายตรงข้ามโลกเสรีโดยตรงแต่ก็ทำให้เห็นการแบ่งขั้วทางการเมืองอย่างชัดเจนมากขึ้น ขณะเดียวกันคำว่า “โลกเสรี” หรือคำว่า “เสรี” จะปรากฏให้เห็นอีกเป็นจำนวนมากในเนื้อหาของ *เสรีภาพ* ในแง่ที่ว่า “เสรี” ได้ปรากฏทั้งชื่อในนิตยสาร ที่ออกมาก่อนหน้า *เสรีภาพ* คือ “ชาวโลกเสรี” และนิตยสารที่ออกตามมาคือ “*เสรีภาพ*” ไม่เพียงเท่านั้นคำว่า “เสรี” ยังถูกนำมาใช้เรียกชื่อประเทศที่อยู่ในฝ่ายพิทักษ์ประชาธิปไตย เช่น “เวียดนามเสรี” เป็นชื่อเรียกของเวียดนามใต้ “จีนเสรี” เป็นชื่อของไต้หวัน เป็นต้น การเรียกชื่อประเทศที่มีคำว่า “เสรี” ต่อท้ายนี้เป็นการเรียกเฉพาะชาติที่ถูกแบ่งแยกออกเป็นสองฝ่ายในเวลาเดียวกัน คือฝ่ายที่เป็นคอมมิวนิสต์กับฝ่ายโลกเสรีที่สนับสนุนโดยสหรัฐอเมริกา

เนื้อหาและข้อความที่เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์นั้น ปรากฏครั้งแรกใน *เสรีภาพ* ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2497) โดยเป็นข้อความที่ระบุเพื่ออธิบายภาพถ่ายที่ปรากฏในเรื่อง “เยี่ยมปักซีใต้” มีข้อความว่า

“ตำรวจไทย ณ สงขลา กำลังตรวจดูอาวุธอันมีปืนสแตน คาไบน์ เม้าเซอร์ต่อด้าม ลูกกระเบิดมือ และมีดินปืนซึ่งโจรจีนคอมมิวนิสต์สามคน ได้นำมาสวามิภักดิ์ต่อตำรวจไทยที่นครวิวาสและถูกนำมาสอบสวนที่ตั้งของตำรวจผสมไทย-มลายู ณ สงขลา โจรจีนสามคนนี้ให้กำกับตำรวจไทยว่าถูกพวกคอมมิวนิสต์หลอกลวงให้เข้าเป็นพลพรรคและได้รับความอดอยาก ความทารุณ และใช้มากจึงหลบหนีเข้าสวามิภักดิ์ต่อตำรวจไทยที่นครวิวาส”²

นี่เป็นข้อความแรกที่ปรากฏให้เห็นถึงภัยจากคอมมิวนิสต์ ซึ่งมาเป็นคอมมิวนิสต์ที่อยู่ทางภาคใต้ของไทย คอมมิวนิสต์ที่ปรากฏครั้งแรกนี้เป็น “โจรจีน” คอมมิวนิสต์ เมื่อพิจารณาประเด็นภัยคอมมิวนิสต์

¹ ปกหลังของนิตยสาร *เสรีภาพ* ฉบับที่ 1 ใน สารานุกรมประชาชนชาวไทย จาก พพณฯ เอกอัครราชทูตอเมริกัน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 48.

² เยี่ยมปักซีใต้. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 3. คอลัมน์การเยี่ยมภาคต่างๆ ของ *เสรีภาพ* นี้ยังมีการเยี่ยมทั้งภาคอีสาน (ฉบับที่ 2) การเยี่ยมภาคเหนือ (ฉบับที่ 4) ด้วย

จากจีนที่มีต่อไทยนั้น ผลสะท้อนจากการปฏิวัติ เมื่อ พ.ศ.2492 ในจีนนั้นเป็นเรื่องที่ผู้คนให้การสนใจเป็นอย่างมากโดยเฉพาะนักศึกษาและปัญญาชนในทศวรรษ 2490 การนำเสนอเรื่องภัยคอมมิวนิสต์จากจีนเป็นลำดับแรก หรือการปรากฏครั้งแรกใน*เสรีภาพ*นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ แม้ในแง่ของภูมิศาสตร์ที่มีดินแดนที่ค่อนข้างจะห่างไกลกัน (ไทย-จีน) การคุกคามจากภัยคอมมิวนิสต์ที่มาจากจีนแผ่นดินใหญ่ต่อไทยในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากเป็นอย่างมาก แต่ในแง่ของความคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติคอมมิวนิสต์และเหมา เจ๋อตงก็เริ่มได้รับความสนใจและได้รับการติดตามมากยิ่งขึ้น ในแง่นี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าทำไม*เสรีภาพ* จึงเลือกนำเสนอภาพของ “โจรจีนคอมมิวนิสต์” ขึ้นมาเป็นอันดับแรก และยังทำให้เห็นถึงภัยคอมมิวนิสต์ที่เริ่มคุกคามประเทศไทย โจรจีนคอมมิวนิสต์ที่เคยคิดว่าเป็นภัยไกลตัว แต่บัดนี้ได้เคลื่อนเข้ามาประชิดทางภาคใต้และพร้อมจะคุกคามจะคุกคามไทยได้ตลอดเวลา

ใน*เสรีภาพ*ฉบับเดียวกันนี้ ยังมีเนื้อหาที่กล่าวถึงความเสียหายอันเกิดจากภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยที่ปรากฏในเรื่อง “เอกอัครราชทูตอเมริกันเยี่ยมอีสาน” ซึ่งเป็นข้อความประกอบภาพ ความว่า

“ในโอกาสที่เดินทางมาเยี่ยมอีสานครั้งนี้ ขพพช. เอกอัครราชทูตอเมริกันได้เห็นภาพบ้านเรือนที่ถูกลอบวางเพลิงโดยน้ำมือของพวกญวนอพยพที่เข้ามาอยู่ที่จังหวัดนครพนม และพวกญวนนี้ตามที่ได้สืบสวนอย่างใกล้ชิดแล้ว ก็ได้ความว่าเป็นพวกนิยมโฮจิมินห์”¹

แน่นอนว่าภัยคอมมิวนิสต์ที่กำลังคุกคามและสร้างความเสียหายให้กับประชาชนชาวไทยนั้น ไม่ได้มีเพียงแค่ “โจรจีนคอมมิวนิสต์” ที่ปรากฏในทางภาคใต้ของไทยเท่านั้น แต่ยังมีพวก “ญวน” ที่นิยมโฮจิมินห์ซึ่งแน่นอนว่าความนิยมของพวกญวนนั้น แม้จะไม่ได้กล่าวถึงคอมมิวนิสต์เวียดมินห์โดยตรง แต่การกล่าวถึงโฮจิมินห์ซึ่งเป็นผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ในเวียดนาม ก็ทำให้มีอาจปฏิเสธได้ว่าพวกญวนเหล่านี้มีความนิยมอย่างอื่นนอกจากคอมมิวนิสต์ได้

การนำเสนอเรื่องราวของคอมมิวนิสต์ใน*เสรีภาพ*เกิดขึ้นครั้งแรกช่วงปลายทศวรรษ 2490 แต่เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 2500 มีการเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบและเนื้อหา ซึ่งเรื่องราวของคอมมิวนิสต์ก็ถูกโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นอย่างชัดเจนและต่อเนื่องมากขึ้น

กล่าวคือตั้งแต่ พ.ศ.2500 เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจสอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของไทยที่ในปีเดียวกันนี้เอง ภายใต้รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งในเดือนกุมภาพันธ์ได้มีการจัดการเลือกตั้งและมีความพยายามที่จะทำให้บรรยากาศทางการเมืองภายในของไทยนั้น มีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลจอมพล ป. รวมถึง พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ ก็ไม่ได้สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนนัก แต่ในอีกด้านหนึ่งในฝ่ายของจอมพลสฤษดิ์เองกลับได้แรงเชียร์จากประชาชน นักศึกษา ปัญญาชน รวมไปถึง สมาชิกของ พคท. ด้วย ดังนั้นในปีเดียวกันนี้เอง จอมพลสฤษดิ์จึงได้ทำการรัฐประหาร ซึ่งแน่นอนว่าภายหลังการรัฐประหารและโดยเฉพาะหลังเดือนตุลาคม พ.ศ.2501 เป็นต้นมา เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในหลายด้าน หนึ่งในนั้นคือการรื้อฟื้นและสร้างเงื่อนไขให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลับมาเป็นใจกลางความสำคัญของสังคมไทยอีกครั้ง²

หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยครั้งสำคัญในต้นทศวรรษ 2500 เป็นต้นมานี้

¹ เอกอัครราชทูตอเมริกันเยี่ยมอีสาน. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 6.

² สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. (2544). *ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง*. หน้า 36-41.

เมื่อมองการเปลี่ยนแปลงของ*เสรีภาพ* ในช่วงเวลาเดียวกัน แม้ว่า*เสรีภาพ* จะไม่เคยกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือนำเสนอเรื่องการเมืองภายในของไทยเลยแม้แต่ครั้งเดียว แต่หากพิจารณาในแง่เนื้อหาและรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไป ก็ทำให้เห็นถึงเนื้อหาที่มีแนวทางที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทยอย่างมาก โดยเฉพาะการนำเสนอบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการเป็นผู้นำและเป็นสัญลักษณ์ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะปรากฏเรื่องดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นในฉบับถัดมาหลังจากนี้ แนนอนว่าการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่มีความสำคัญอย่างมากและสะท้อนท่าทีของสหรัฐอเมริกาต่อไทยอย่างชัดเจนผ่านการให้ความสำคัญกับแก่นแท้หลักของความเป็นไทย โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ถูกยกขึ้นมาแนะนำเสนอมากกว่าตัวผู้นำรัฐบาลที่คาดว่าจะเป็จอมพล ป. พิบูลสงคราม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เรื่อยไปจนถึงจอมพลถนอม กิตติขจร การนำเสนอดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนอีกว่าผู้นำทางการเมือง (นายกรัฐมนตรี) นั้นไม่มีผลหรือไม่มี “ความสำคัญ” ใดๆ เลยหากเมื่อเทียบกับบทบาทและสถานะในการดำรงอยู่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้นแล้วเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวรัฐบาล ผู้นำรัฐบาลจึงไม่มีความสำคัญหรือไม่จำเป็นต้องนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวผ่านสิ่งพิมพ์ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า *เสรีภาพ* ไม่กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเลย¹

เมื่อเข้าสู่ทศวรรษ 2500 *เสรีภาพ* มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและรูปแบบ โดยมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ที่ฉบับ 38 มีการเปลี่ยนรูปแบบในหน้าสารบัญ ซึ่งนำเสนอข้อความจากบุคคลสำคัญในพาดหัวเรื่อง “ถ้อยแถลงจากชนชั้นนำแห่งโลกเสรี” เป็นการนำข้อความจากบุคคลสำคัญของต่างประเทศรวมถึงของไทย ได้ถูกแทรกเข้ามาในหน้าสารบัญ ข้อความของบุคคลสำคัญดังกล่าวไม่มีข้อความที่กล่าวถึงเรื่องอื่นเลย นอกจาก “คอมมิวนิสต์” จากฝ่ายผู้นำโลกเสรี²

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในฉบับที่ 52 ในหน้าปกของ*เสรีภาพ* มีหัวข้อที่เพิ่มเติมขึ้นมาพร้อมกับเนื้อหาที่เป็นการนำเสนอข่าวสารจากที่ต่างๆ ทั่วโลกภายใต้ชื่อเรื่อง “บันทึกผสมผสาน” เนื้อหาในเรื่องนี้ยังกินเนื้อที่ไปถึงหน้าสารบัญที่เป็นหน้าถัดต่อจากกัน หัวข้อนี้จะทำให้เห็นว่าเมื่อเปิดอ่านผู้อ่านจะได้พบกับข่าวที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ เช่น จีน เวียดนาม อินเดีย คิวบา โซเวียต ฮังการี รวมถึงที่อื่น ๆ ไม่เพียงเท่านั้น เนื้อหาที่อยู่ในหน้าสารบัญ ยังมีการใช้ชื่อเรื่องที่เป็นการนำเสนอเรื่องคอมมิวนิสต์โดยตรง แต่ก็ยังมีการนำเสนอควบคู่ไปกับเนื้อหาที่มีชื่อเรื่องเหมือนกับฉบับปีก่อนหน้าที่ยังไม่มีการกล่าวถึงคอมมิวนิสต์โดยตรงด้วย เช่น เรื่อง “เงินแดงในปัจจุบัน” เรื่อง “การอพยพหนีภัยพิบัติของมนุษย์จำนวนมาก” เป็นต้น

ส่วนเรื่องที่กล่าวถึงคอมมิวนิสต์โดยตรง เช่น “กลวิธีการแผ่อำนาจของคอมมิวนิสต์” (*เสรีภาพ* ฉบับที่ 60) “กลวิธีการแผ่อำนาจของคอมมิวนิสต์ภาค 2” (*เสรีภาพ* ฉบับที่ 61) เป็นต้น มี*เสรีภาพ* อย่างน้อย 5 ฉบับ (ฉบับที่ 52-56) ที่มีเรื่องเกี่ยวกับจีนโดยในเรื่อง “เงินแดงในปัจจุบัน” ตัวอย่างเช่น ฉบับที่ 56 (พ.ศ.2503) เป็นบทความแปลสวณลิขสิทธิ์ของบริษัท รีพอร์เตอร์แม็กกาซีน พ.ศ.2502 เขียนโดย ครีปติ จันทรเสกขา ผู้อำนวยการสถาบันประชากรวิทยาแห่งอินเดียที่มาดราส ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการสอนใหม่มหาวิทยาลัยในจีน มีการสอนเรื่องคอมมิวนิสต์ นักศึกษาจะได้รับการอบรมเรื่องคอมมิวนิสต์

1 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถาบันพระมหากษัตริย์ในการเป็น “สัญลักษณ์” ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์นี้ ด้วยเนื้อหาอันจำกัดของบทความนี้ ผู้เขียนจึงขอสรุปและชี้แนะประเด็นดังกล่าวไว้แต่เพียงเท่านี้

2 มีความเป็นไปได้ที่*เสรีภาพ* ที่ออกในทศวรรษ 2500 จะมีการออกปีละ 12 เล่มตามที่มีการกล่าวอ้าง หากนับจากวันที่ซึ่งปรากฏในท้ายข้อความของบุคคลสำคัญที่ออกมาในแต่ละฉบับ มีการลงวันเดือนปี ซึ่งแต่ละฉบับสามารถเอาวันที่ดังกล่าวเป็นตัวกำหนดว่า*เสรีภาพ* ที่ออกมานั้น เป็นการออกเป็นรายเดือน เดือนละ 1 เล่ม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาและวันที่ใน*เสรีภาพ* แล้ว ก็ยังไม่สามารถแน่ใจได้ว่ามีการออกครบทั้ง 12 ฉบับครั้งแรกในปีไหน

ในต้นกำเนิด การขยายตัวและการพัฒนาเศรษฐกิจแบบมาร์กซ์ นักเรียนนักศึกษาจะได้รับการฝึกอบรมในงานด้านต่างๆ ให้กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ เช่น การไถนา การปั้น การบัดกรีและการเชื่อม เป็นต้น เพื่อที่จะได้กลายเป็น “คอมมิวนิสต์” ที่คลั่งไคล้และเป็นช่างผู้เชี่ยวชาญ คือเป็นทั้ง “แดง” และ “ผู้เชี่ยวชาญ” นั่นเอง¹ ในหัวข้อบันทึกผสมผสานนี้จะมียุคถึงแค่ฉบับที่ 108 เท่านั้น

เสรีภาพฉบับที่ถูกพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ.2508 เป็นต้นไปนี้ เนื้อหาที่เกี่ยวกับคอมมิวนิสต์จะถูกนำเสนอให้เห็นถึงภัยคอมมิวนิสต์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งคอมมิวนิสต์ภายในประเทศนี้ก็ถูกเชื่อมโยงเข้ากับคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศ โดยเฉพาะคอมมิวนิสต์จากเวียดนาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน พ.ศ.2508 ได้กลายเป็นหมุดหมายที่ทำให้เสรีภาพเริ่มที่จะโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นภาพของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศไทย โดยนับตั้งแต่ “วันเสียงปืนแตก” คือ วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2508 เป็นวันที่ พคท. ปะทะกันกับเจ้าหน้าที่รัฐ ที่บ้านนาบัว อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม² การปะทะกันครั้งนี้ น่าจะส่งผลสะท้อนสำคัญต่อท่าทีในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาและไทย เสรีภาพได้เริ่มมีการนำเสนอคอมมิวนิสต์ในภาคอีสานโดยเฉพาะจังหวัดนครพนม “การปะทะกันอย่างรุนแรง” ในวันที่ 8 สิงหาคม เป็นการปะทะกันที่บ้านนาบัว ตำบลเรณู อำเภอนาแก นครพนมและในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2508 เป็นการปะทะกันที่บ้านทรายมูล ตำบลน้ำก่ำ อำเภอนาแก นครพนม โดยในวันที่ 8 นั้น เป็นที่รับรู้กันต่อมาว่าเป็น “วันเสียงปืนแตก” และเสรีภาพฉบับที่ 122 ได้รายงานเกี่ยวกับการปะทะกันในวันดังกล่าวด้วย ผ่านหัวข้อเรื่อง “ตำรวจภูธร ฝึกระวังภัย” เนื้อหาในเรื่องนี้ยังมีการเล่าถึงการปะทะกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายครั้งตั้งแต่ช่วงก่อนหน้าวันเสียงปืนแตก เช่น ในวันที่ 22 กรกฎาคม “ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรอำเภอนาแกได้ทำการล้อมจับพวกคอมมิวนิสต์ที่บ้านโพหนอง ซึ่งมีข่าวว่ากำลังมีผู้สมคบอยู่และพบกับผู้ต้องสงสัยว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์บริเวณไร้ง้าง โดยเป็นชาย 15 คน หญิง 2 คน เมื่อพบเจอตำรวจก็ได้ใช้ปืนยิงทันทีและเกิดการยิงต่อสู้กัน คนร้ายก็ได้หลบหนีไปจากนั้นก็ทำการเข้าตรวจค้นในวันเดียวกันและวันรุ่งขึ้น เจ้าหน้าที่ได้ตรวจยึดสิ่งของและหลักฐานการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นจำนวนมาก” อย่างไรก็ตามในการนำเสนอเนื้อหาครั้งนี้ ก็ทำให้เห็นถึงอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน เพราะเมื่อตำรวจทำการซักถามเกี่ยวกับผู้ก่อการร้ายก็มักจะได้รับปฏิเสธว่าไม่รู้ไม่เห็นอยู่เสมอ ในการนำเสนอครั้งนี้ก็มีการลงภาพถ่ายของบรรดาหลักฐานที่ยึดได้จากการปะทะกันกับคอมมิวนิสต์ เช่น เครื่องอัดสำเนา เอกสารเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ระเบิดมือแบบของ “จีนแดง” และอาวุธปืน เป็นต้น³ จะเห็นได้ว่าการนำเสนอของเสรีภาพก็มีความพยายามที่จะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงภาพของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศเข้ากับคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศ ดังจะเห็นได้จากการนำเสนออาวุธที่ได้รับมาจาก “จีนแดง” และยังแสดงให้เห็นถึง “ความเป็นจีน” ของ พคท. ด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับเสรีภาพฉบับที่ 134 พ.ศ.2510 ได้นำเสนอเรื่องราวของ “หนุ่มไทยผู้ถอนตัวออกจาก

¹ จีนแดงในปัจจุบัน. (2503). เสรีภาพ. 56: 20-21.

² สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล กล่าวว่า แท้จริงแล้ว ไม่ได้เกิดขึ้น ในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2508 ตามที่มีการเข้าใจกัน หากแต่จริงๆ แล้วเกิดขึ้นในวันเข้าวันอาทิตย์ที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2508 ซึ่งการปะทะกันทางอาวุธระหว่างสองฝ่าย ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งนี้เพียงครั้งแรก แต่มีการปะทะกันไปแล้วเมื่อปลายเดือนกรกฎาคมในปีเดียวกันนั่นเอง อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าจะมีการปะทะกันมาก่อนหน้านั้นแล้วใน พ.ศ.2504 แต่ พคท. ได้ตัดสินใจเอาการปะทะในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ.2508 เป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นต่อสู้ด้วยอาวุธ เหตุการณ์นี้จึงเรียกว่า “วันเสียงปืนแตก” ใน สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. “8 สิงหาคม 2508” (8-8-08) “วันเสียงปืนแตก” (ตอน 2). ประชาไท. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/08/2009/25401> (วันที่เข้าถึง 10 กรกฎาคม 2562).

³ ตำรวจภูธรฝึกระวังภัย. (2509). เสรีภาพ. 122: 28-33.

คอมมิวนิสต์” ของหนุ่มลูกชาวนา ชาวอำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม นามว่า พร พันนา ซึ่งสารภาพต่อตำรวจเกี่ยวกับเรื่องที่ว่าเขาได้ไปสัมผัสมาว่า “ในระหว่างอยู่ที่บ้านมีชายแปลกหน้าทำทางดินคนหนึ่งจากจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ชื่อว่า “ไฟ” มาอยู่ในหมู่บ้านของพร ได้พยายามดีสนิทกับพรและเพื่อน ๆ จนชอบพอคู่กันเคยกัน พรเคยปรารถนาให้ไฟฟังว่า เขาอยากมีอาชีพเป็นหมอ เพราะในท้องถิ่นนั้นขาดหมอ ถ้าเข้าได้เป็นหมอก็คงจะตั้งหลักฐาน หาความรู้รายได้เร็วกว่าเป็นชาวนา ไฟจึงสัญญาว่าจะช่วยหาทางให้เขาได้ไปเรียนวิชาแพทย์ในต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ได้ชักชวนให้พรและเพื่อน ๆ สมัครเป็นสมาชิก “พรรคชาวนากู้ชาติ” โดยอ้างว่าจะทำให้ชาวนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกคนได้อยู่ดีกินดี ด้วยความหลงเชื่อประกอบกับการอยากจะไปเรียนในต่างประเทศ พรและเพื่อนได้สมัครเข้าร่วมพรรคชาวนากู้ชาติ ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ.2508 ไฟจัดให้พรไป “ศึกษาในต่างประเทศ”...จุดหมายปลายทางของพวกเขา คือ ฮานอยและไม่ได้เฉลียวใจคิดแม้แต่จะน้อยว่าตัวจะถูกหลอกหลวงไปรับการอบรมให้เป็นคอมมิวนิสต์ จนกระทั่งเมื่อไปถึงฮานอยและถูกส่งไปเข้าค่ายฝึกอบรมทางการเมืองและการทหารที่เมืองฮัวบิ่ ซึ่งอยู่ห่างจากฮานอยประมาณ 8 กิโลเมตร ที่นั่นพร พันนาแทนที่จะได้เรียนวิชาแพทย์ กลับได้รับการบอกว่าเขาจะต้องฝึกใช้อาวุธและวิธีแบบกองโจรร่วมกับคนอื่น ๆ เตรียมตัวที่จะเป็น “ทหารป่า” เข้าร่วมขบวนการปลดปล่อยของพรรคชาวนากู้ชาติในการโค่นล้มรัฐบาลเพื่อการกินดีอยู่ดีในวันหน้า นอกจากนี้ยังมีคนไทยรับการฝึกอบรมรุ่นเดียวกับพรอีก 130 คน ในจำนวนนี้เป็นหญิง 18 คน คนเหล่านี้ล้วนอยู่ในวัยหนุ่มสาว ส่วนใหญ่เป็นชาวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ชาวภาคกลางภาคเหนือและชาวบักขี้ได้อีกมี... พรกลับถึงบ้านในอำเภอมุกดาหาร (ในขณะนั้นมุกดาหารยังเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครพนม) ในวันที่ 29 มีนาคม 2509 ส่วนเพื่อนร่วมทางที่มาด้วยก็แยกย้ายกันไปยังภูมิลำเนาของตัวเองเพื่อคอย “คำสั่ง” พรเชื่อว่าคำสั่งนั้น คือ คำสั่งให้ก่อการร้ายนั่นเอง แต่ในวันที่ 30 มีนาคมพรก็ได้เข้ามาพบกับตำรวจและเล่าเรื่องให้นายอำเภอมุกดาหารฟัง¹

เรื่องราวที่*เสรีภาพ* นำเสนอในข้างต้น ภาพของ “คอมมิวนิสต์ที่ได้รับการบงการจากหัวหน้าที่อยู่ภายนอกประเทศให้มาขยุ่งปลุกปั่น...” นี้ ก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการเชื่อมโยงคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศกับคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ซึ่งคอมมิวนิสต์จากภายนอกนั้นจะปฏิบัติการไม่ได้หากไม่ได้รับคำสั่งจากหัวหน้าที่บงการอยู่ภายนอกประเทศ และไม่ต้องสงสัยเลยว่า “หัวหน้า” ที่ว่านี้ก็คือ คอมมิวนิสต์ที่อยู่ในเวียดนามตั้งนั้นแล้วเมื่ออ่าน*เสรีภาพ* ก็จะพบว่าคอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ถูกประกอบสร้างให้มีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจนระหว่างภายนอกกับภายใน ซึ่งแนวทางการนำเสนอเนื้อหาหรือการโฆษณาชวนเชื่อดังกล่าวนี้ที่สะท้อนภาพความหนักหน่วงจากทั้งจากภายนอกที่กำลังจะคุกคามไทยควบคู่ไปกับภัยที่เกิดขึ้นภายในประเทศเองภาพดังกล่าวนี้ยิ่งทำให้ของคอมมิวนิสต์น่ากลัวยิ่งขึ้นไปอีก ภัยคอมมิวนิสต์ไม่ได้มาจากภัยนอกเท่านั้น แต่มันได้เข้ามาบูรณาการสร้างควมวุ่นวายในประเทศไทยแล้ว

นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่*เสรีภาพ* ทำการโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกันของภัยคอมมิวนิสต์จากภายนอกที่มาจาก “เวียดนาม” เสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งได้ร่วมมือกับคอมมิวนิสต์ภายในประเทศในการมุ่งทำลายและล้มล้าง “ความเป็นไทย” กล่าวได้ว่าการโฆษณาชวนเชื่อเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ พ.ศ.2508 เป็นต้นมานั้นภาพของคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศถูกนำเสนอให้เป็นผู้รุกรานที่มีพฤติกรรมที่น่ากลัว โหดร้ายและนิยมความรุนแรง มุ่งล้มล้างและทำลายระบอบเก่า โดยเฉพาะภาพของคอมมิวนิสต์จีนและเวียดนามภาพคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศนี้ก็ถูกเชื่อมโยงเข้ากับการโฆษณาชวนเชื่อให้เห็นถึงภัยคอมมิวนิสต์

¹ หนุ่มไทยผู้ถอนตัวออกจากการเป็นคอมมิวนิสต์. (2510). *เสรีภาพ*. 134: 18-19.

ภายในประเทศ ที่ส่วนใหญ่แล้วได้รับการสนับสนุนและฝึกปฏิบัติการจากภายนอกประเทศโดยเฉพาะจากเวียดนาม ให้เข้ามาบ่อนทำลายคนในชาติและทำลาย “ความเป็นไทย” อย่างไรก็ตามภาพของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศที่ถูกนำเสนอที่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นชวนา ภาพชวนาที่ว่่านี้ก็ถูกทำให้เห็นภาพของ “ผู้หลงผิด” หรือ “ผู้ถูกหลอก” ให้เข้าร่วมกับพวกคอมมิวนิสต์เพื่อมาบ่อนทำลายชาติ แต่สุดท้ายก็กลับตัวกลับใจหันมามอบตัวกับรัฐบาลกลับตัวกลับใจนี้ก็สะท้อนให้เห็นถึงภาพของความสำเร็จของรัฐและสหรัฐอเมริกาที่ทำให้ผู้หลงผิดเหล่านี้กลับมามอบตัวได้ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับภัยคอมมิวนิสต์ภายในประเทศนั้นเป็นเรื่องที่จัดการได้มากไปกว่านั้นยังเป็นการย้ำให้เห็นถึงการ “ละเลย” การมีอยู่ของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศหรือ พคท. อีกด้วย แม้จะมีการรายงานเกี่ยวกับการจับกุมผู้ก่อการภายในประเทศแต่ก็ไม่มีกรกล่าวถึงว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นสมาชิกของ พคท. แต่อย่างไร หากแต่ผู้ก่อการเหล่านี้กลับถูกเชื่อมโยงเข้ากับคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศอย่างจีนและเวียดนามมากกว่า ดังนั้นแล้วภาพของคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจึงเป็นภาพของพวกที่ไม่ได้มีพฤติกรรมรุนแรง น่ากลัวดังเช่นคอมมิวนิสต์จากภายนอกประเทศ เป็นพวกที่กลับตัวกลับใจได้ ซึ่งแตกต่างจากคอมมิวนิสต์ภายนอกประเทศ โดยเฉพาะภาพของคอมมิวนิสต์เวียดนามนั้นถูกเน้นย้ำให้เห็นถึงความน่ากลัว โดยถูกกล่าวถึงและผลิตซ้ำผ่านการโฆษณาชวนเชื่อใน*เสรีภาพ*อย่างต่อเนื่อง

เสรีภาพ ตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2514 เป็นต้นมา จะยุติการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องคอมมิวนิสต์ แม้จะมีการกล่าวถึงปัญหาความมั่นคงอยู่บ้างแต่ก็ไม่เห็นร่องรอยของการโฆษณาชวนเชื่อในการต่อต้านคอมมิวนิสต์อีกเลย แม้แต่ช่วงของการถอนทหารออกจากเวียดนามของสหรัฐอเมริกาใน พ.ศ.2518 ก็ไม่มีการนำเสนอประเด็นดังกล่าวเลยเช่นเดียวกัน เนื้อหาของ*เสรีภาพ*จึงหันไปนำเสนอประเด็น เช่น “เร่งปราบยาเสพติดในเอเชียอาคเนย์” ที่เสนอให้เห็นถึงความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกาที่เป็นปัญหาร้ายแรงและอันตรายอย่างยิ่ง¹ การนำเสนอเรื่องการศึกษา “เรื่องพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย” เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในไทยและสหรัฐอเมริกา² และบทบาทในด้านอื่น ๆ ของ SEATO ที่นอกเหนือไปจากด้านความมั่นคงทางการทหารและการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่าง “สำนักงานโครงการวิจัยทางการแพทย์ขององค์การ สปอ.”³ เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้จะมีการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงแต่ก็เป็นการทำงานในด้านอื่น ๆ ที่ดูจะไม่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์อีกต่อไป

อย่างไรก็ตามการยุติการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ใน*เสรีภาพ*นี้ และโดยเฉพาะเรื่องราวของคอมมิวนิสต์จึงถืออาจเป็นผลสำคัญและสอดคล้องกับการเปิดสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศก็ได้ถูกสถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการ ใน พ.ศ.2518 แม้ว่าจะมีการเปิดสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างสองประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็ยังไม่ไปอย่างไร้ราบรื่นเท่าใดนักในช่วงแรก ชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้นยังคงถูกมองและถูกยึดโยงกับภาพของความเป็นจีนแผ่นดินใหญ่หรือถูกมองว่ายังมี “ความเป็นอื่น” และเป็นคอมมิวนิสต์อยู่ แต่ในเวลาต่อมาไทยและจีนมีความจำเป็นต้องพัฒนาและดำเนินความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น อันเนื่องมาจากการขยายอิทธิพลของโซเวียตและเวียดนามในอินโดจีน เช่นเดียวกับการเปิดความสัมพันธ์ของไทยและจีนนี้ก็มีการดำเนินการโดยการใช้การทูตในทางวิชาการเพื่อผลิตชุดความรู้ในทางประวัติศาสตร์ชาติระหว่างไทยกับจีนที่มีการรวมคนจีนในประเทศไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชาติไทย ที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลง

¹ ริชาร์ด เอ. เวอร์เตน. (2515). เร่งปราบยาเสพติดในเอเชียอาคเนย์. *เสรีภาพ*. 21(1): 42-45.

² เรื่องพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย. (2514). *เสรีภาพ*. 20(11).

³ ณรงค์ รุ่งวัฒนา. (2517). สำนักงานโครงการวิจัยทางการแพทย์ขององค์การ สปอ. *เสรีภาพ*. 23(3): 37-40.

ในทางวิชาการนี้ยังคงบทบาทที่ฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างสองชาติและนำไปสู่การต่อต้านอิทธิพลของโซเวียตในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย¹

เสรีภาพฉบับสุดท้ายที่ออกสู่สายตาสาธารณชน คือ *เสรีภาพ* ฉบับที่ 2 พ.ศ.2541 โดยมีจำนวนหน้าทั้งหมด 58 หน้า และมีบทบรรณาธิการชี้แจงว่า *เสรีภาพ* จะย้ายไปเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์ www.usa.or.th หรือ usa.or.th/seripharp/seri.htm² นี่คือจุดจบของ*เสรีภาพ* ที่ดำเนินการมาเป็นระยะเวลากว่า 44 ปี

การสร้างโครงเรื่อง (plot) เกี่ยวกับการนำเสนอคอมมิวนิสต์ใน*เสรีภาพ*

เสรีภาพ ที่พิมพ์ออกมาตั้งแต่ พ.ศ.2497 เป็นต้นมา แม้ในช่วงแรกที่มีการพิมพ์ออกมาจะไม่ได้กล่าวถึงคอมมิวนิสต์มากนัก แต่เมื่อเข้าสู่พ.ศ.2500 การโฆษณาชวนเชื่อเรื่องคอมมิวนิสต์จะถูกกล่าวถึงในฐานะที่เป็น “ผู้รุกราน” และถูกเชื่อมโยงเข้ากับคอมมิวนิสต์ภายในประเทศที่เริ่มถูกนำเสนอใน พ.ศ.2508 หากพิจารณาเนื้อหาจะพบว่าคอมมิวนิสต์ก็เปรียบเสมือนเป็น “ผู้ร้ายหน้าใหม่” แต่ก็ยังคงอยู่ในการเล่าเรื่อง (narrative) ที่มีโครงเรื่องไม่ต่างจากเดิมเช่นที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งอยู่ภายใต้การเล่าเรื่องแบบ “ผู้ตี-ผู้ร้าย” ดังนั้นภัยคุกคามจาก “คอมมิวนิสต์” จึงไม่แตกต่างมากเกินไปจาก “ภัยคุกคามจากต่างชาติ” ในอดีตที่เป็นผู้รุกราน “เอกราช” ของชาติไทย ภัยคุกคามจากต่างชาติจึงเปรียบเสมือนเป็นภาวะมารผจญและเป็นศัตรูไปจนถึงยักษ์มารต่อราชอาณาจักรไทย เมื่อใดก็ตามที่เกิดภัยคุกคามจากต่างชาติก็จะมีวีรบุรุษเกิดขึ้นมาเพื่อแก้ไข “ปม” (conflict) เพื่อนำบ้านเมืองให้กลับสู่ภาวะปกติสุขอย่างที่เคยเป็นมาตลอด³

การเล่าเรื่องเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ใน*เสรีภาพ* จึงเป็นภาพของพวกที่คุกคามแก่นแท้หลักของ “ความเป็นไทย” นั่นคือ “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” ซึ่งการโฆษณาชวนเชื่อใน*เสรีภาพ* ตั้งแต่ฉบับแรกๆ ภาพของคอมมิวนิสต์ก็ถูกนำเสนอในรูปแบบที่เป็น “ผู้รุกราน” และเป็น “ภัยคุกคาม” อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามจากพวก “ญวนอพยพ” ที่เข้ามาสร้างความเดือดร้อนเสียหายบนราชอาณาจักรไทย เช่นเดียวกับภัยคุกคามจาก “โจรจีนคอมมิวนิสต์” ที่กำลังร่ายล้อมอยู่ทางภาคใต้ของไทย โดยถูกนำเสนอในฉบับ พ.ศ.2497 รวมถึงพวก “เวียดมินห์” และ “เวียดกง” ก็ถูกนำเสนอตั้งแต่ พ.ศ.2500 เป็นต้นมา คอมมิวนิสต์เหล่านี้จึงกลายเป็นพวกที่สร้างความขัดแย้งจนเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามและการอพยพครั้งยิ่งใหญ่อีกด้วย

ในกรณีของประเทศไทย สหรัฐอเมริกาได้ใช้บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการเป็น “สัญลักษณ์” ในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่ง*เสรีภาพ* ฉบับปฐมฤกษ์ พ.ศ.2497 มีหน้าปกเป็นภาพพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 แม้ในฉบับแรกนี้จะไม่มีกรกล่าวถึงคอมมิวนิสต์เลยก็ตามแต่ในเชิง “สัญลักษณ์” ภาพที่ปรากฏบนหน้าปกก็เปรียบเสมือนการนำเสนอภาพของ “วีรบุรุษ” ผู้นำชาติผ่านพ้นสภาวะที่ไทยตกอยู่ภายใต้ภัยคุกคามในช่วงสงครามเย็น การสร้างวีรบุรุษขึ้นมานี้ก็เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาความวุ่นวาย นำพาบ้านเมืองกลับสู่ภาวะปกติสุขดังที่เคยเกิดขึ้นมาตลอด การเล่าเรื่องเช่นนี้มีถึงลักษณะที่เป็น

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน Sitthitthep Eaksitthipong. (2017). *Textualizing the ‘Chinese of Thailand’: Politics, Knowledge and the Chinese in Thailand during the Cold War*. Ph.D diss. National University of Singapore.

² บทบรรณาธิการ. (2541). *เสรีภาพ*. 2: 1.

³ ธงชัย ยกตัวอย่างว่าในการเล่าเรื่องภายใต้เค้าโครงแบบใหม่ใน ไทยรบพม่า ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่เขียนขึ้นครั้งแรกใน พ.ศ.2460 นั้น มีวิธีการอธิบายที่เลือกสรรเอาเฉพาะสงครามระหว่างไทยกับพม่า คือ วิธีการให้เค้าโครงและแก่นของประวัติศาสตร์ไทยอย่างชาญฉลาดที่สุดอย่างหนึ่ง และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างการรับรู้หรือการสร้างความหมายของอดีตในความทรงจำของผู้คน ประวัติศาสตร์ไทยจึงกลายเป็นเรื่องสงครามและการกู้ชาติไปในที่สุด ใน ธงชัย วินิจจะกูล. (2562). *ออกนอกขนบประวัติศาสตร์ไทย*. หน้า 230.

“melodrama” ไม่ต่างจากชาดกหรือนิทานพื้นบ้านทั้งหลาย¹ สหรัฐอเมริกายังมีการใช้ประวัติศาสตร์ในการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับประเทศไทยผ่านการบรรยายใน นิตยสาร Life ฉบับที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเอเชีย โดยมีการบรรยายถึงประเทศไทย ซึ่งเป็นสถานที่แห่งความสงบ เป็นเมืองพุทธและมีความโรแมนติกในแบบ ตะวันออก กรุงเทพฯ ยังเป็นเมืองหลวงที่แตกต่างกับที่อื่นๆ ในเอเชีย ประเทศไทยยังเป็นชาติที่มีเอกราช ภายใต้สถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเวลากว่า 6 ศตวรรษ ไม่เคยตกเป็นอาณานิคมและไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับชาติจักรวรรดินิยมชาติใดเลย ดังนั้นประชาชนชาวอเมริกันผู้มีประวัติศาสตร์ของชาติที่คล้ายคลึงกันกับประเทศไทย ก็สามารถมาท่องเที่ยวและอยู่อาศัยในกรุงเทพฯ ได้อย่างปลอดภัย พวกเขายังสามารถพบกับชีวิตที่ดีในเมืองแห่งสันติแห่งนี้ได้² การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์และการใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ในการทำสงครามจิตวิทยาเพื่อให้คนไทยตื่นตัวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์นั้น ก็เป็นความพยายามอย่างสำคัญของเอกอัครราชทูตอเมริกัน อย่าง วิลเลียม เจ. โดโนแวน ซึ่งทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นส่วนหนึ่งของสงครามจิตวิทยาเพื่อการต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เริ่มมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะมากขึ้นและเกิดความใกล้ชิดกับชนชั้นกรรมากรขึ้นตามมาด้วย ดังนั้นสถาบันกษัตริย์จึงได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็น “ชาติ” และ “จารีตประเพณีไทย”³ ซึ่งได้กลายเป็นใจกลางหลักของ “ความเป็นไทย” ด้วย

การสร้างโครงเรื่องในการนำเสนอคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกาและการสร้างวีรบุรุษดังที่กล่าวในข้างต้นนี้ โครงเรื่องดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นความเป็น “เอกภาพ” หรือเป็นการฟื้นคืนคุณค่าบางอย่างภายหลังจากการที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคที่เป็น “ภัยคุกคาม” ซึ่งเข้ามาบั่นทอนความเป็นเอกภาพหรือคุณค่าที่เคยมีมาอยู่แต่เดิม⁴ การโฆษณาชวนเชื่อเรื่องภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ในเสรีภาพ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในทางการเมืองและมีประสิทธิภาพได้หากขาดกระบวนการของการผลิตซ้ำ (reproduction) เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของคอมมิวนิสต์ โดยรัฐนั้นเป็นผู้มีอำนาจที่สามารถควบคุมกลไกและเผยแพร่อุดมการณ์ภายในสังคม ซึ่งความเป็นจริงทางสังคม (social reality) ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ทางการเมืองที่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากประสบการณ์ชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วไปอย่างมาก ผู้มีอำนาจจึงต้องอาศัยการรับรู้ผ่านกระบวนการ “นำ-เสนอ” (re-presentation) เพื่อที่จะให้คนในสังคมเกิดความรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ต่อสิ่งที่พวกเขาไม่มีโอกาสได้สัมผัสโดยตรงกับสิ่งเหล่านี้และมีการต่อยอดผ่านทางกลไกของอำนาจรัฐและสถาบันอื่นๆ อย่าง สื่อมวลชน เป็นต้น ดังนั้นภาพลักษณ์คอมมิวนิสต์ไม่ว่าจะเป็น “ศัตรูจากภายนอก ผู้คิดโค่นล้มราชบัลลังก์” หรือ “ศัตรูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” จึงกลายเป็นประดิษฐ์กรรมทางสังคมนรูปแบบหนึ่งที่รัฐไทยและสหรัฐอเมริการ่วมมือกันในการผลิตซ้ำ (reproduce) ภาพของคอมมิวนิสต์ขึ้นมาอย่างจงใจเพื่อใช้สร้างความชอบธรรมในทางการเมือง⁵ การโฆษณาชวนเชื่อที่ถูกนำเสนอในเสรีภาพ

¹ แหล่งเดิม. หน้า 230.

² Matthew Phillips. (2016). *Thailand in the Cold War*. p.35-36.

³ ณัฐพล ใจจริง. (2556). *ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ: ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติสยาม (พ.ศ.2475-2500)*. หน้า 289-339.

⁴ ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2561, 27 ตุลาคม). จริยศาสตร์ของประวัติศาสตร์นิพนธ์: บทวิเคราะห์แนวคิดของเฮย์เดน ไวท์ ใน *สลายรั้ว สร้างบ้าน สันกำแพง สวรรจภูมิทัศน์ทฤษฎีร่วมสมัย (Proceedings: การประชุมเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน โครงการปริทรรศน์ทฤษฎีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)*. หน้า 243. และดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้าง plot ในเหตุการณ์ต่างๆ ใน Hayden White. (1973). *Metahistory: the Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

⁵ ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2544). “คอมมิวนิสต์” ใน *การเมืองไทย*. วิทยานพพันธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). หน้า 6-7.

จึงเป็นการผลิตซ้ำว่าทกรรมภาพลักษณ์ของคอมมิวนิสต์ของฝ่ายโลกเสรี ซึ่งมองว่า “พวกแดง” ไม่ว่าจะเป็ น “จีนแดง” “โซเวียต” “เวียดมินห์” และ “เวียดกง” เป็นภัยคุกคามอยู่เสมอ คอมมิวนิสต์พวกนี้จึงไม่ต่างอะไร กับการเป็น “ผู้ร้ายหน้าใหม่” ที่มุ่งจะ “รุกราน” ประเทศไทยแต่ผู้ร้ายหน้าใหม่นี้ก็ถูกทำให้อยู่ในการ “เล่าเรื่อง” แบบเดิม ๆ หรือมี plot ที่ไม่ต่างจากประวัติศาสตร์ไทยกระแสหลักมากเท่าใดนัก กล่าวได้ว่าในบรรดาการผลิตซ้ำ ภาพคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเย็นนี้ ภาพของคอมมิวนิสต์เวียดนาม หรือ “พวกญวน” นั้นถูกผลิตซ้ำ ใ้กลายเป็นภัยคุกคามที่มุ่งรุกรานและทำลายราชอาณาจักรไทยมากกว่าคอมมิวนิสต์จากที่อื่น ๆ นอกจากนี้ ยังถูกเชื่อมโยงเข้ากับคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ซึ่งทำให้ภาพของคอมมิวนิสต์นั้นใกล้ชิดและมีความน่ากลัว มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเป็นไปได้ดีกว่าภาพของ “พวกญวน” ที่ถูกผลิตซ้ำใน*เสรีภาพ*นี้ อาจกลายเป็น ภาพคอมมิวนิสต์พวกเดียวกันกับที่ “ฝ่ายขวา” ในช่วง 6 ตุลาฯ นั้นใช้เป็นข้ออ้างในการปราบปรามนักศึกษา อย่างโหดเหี้ยมและแน่นอนว่าข้ออ้างในการสร้างความชอบธรรมที่ว่านักศึกษา “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ก็ยิ่งสอดคล้องและหมายรวมไปถึงการล้มล้าง “ความเป็นไทย” ที่ชนชั้นนำไทยมองว่าพวกคอมมิวนิสต์ที่มุ่งกระทำ ในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

สรุป

อาจกล่าวได้ว่าเมื่ออ่านนิตยสาร*เสรีภาพ*อย่างละเอียดนั้น จะพบว่าสหรัฐอเมริกาไม่เคยนำเสนอ ภาพของความขัดแย้งทางการเมืองไทยเช่น การรัฐประหารของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กระบวนการของการเลือกตั้ง อันเป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย หรือแม้แต่เหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญอย่าง เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ เลยแม้แต่ครั้งเดียว ดังนั้นภาพที่ถูกนำเสนอเกี่ยวกับประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาจึงเป็นการนำเสนอภาพ ในด้านที่ “ดี” มาโดยตลอด ภาพของความขัดแย้ง ความโหดร้ายทางการเมืองจึงถูกโฆษณาชวนเชื่อให้เหิน ผ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “คอมมิวนิสต์” เท่านั้น ดังนั้นสิ่งเดียวที่จะทำให้ประเทศไทยผ่านพ้นจากความขัดแย้งที่เกิดจาก การ “รุกราน” จากภายนอกประเทศนั้น ก็คือการร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งก็เกิดขึ้น ตั้งแต่สมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นต้นมา จนกระทั่งถึงสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจร นิตยสาร*เสรีภาพ* จึงเป็นภาพสะท้อนที่สำคัญของการโฆษณาชวนเชื่อในทางการเมืองที่แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอ “ข้อมูลด้านเดียว” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องการจะปกปิด ช่อนเร้น ความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจากรัฐบาลไทยและความร่วมมือ จากมหามิตรอย่างสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็นอย่างชัดเจนที่สุด

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- ณัฐพล ใจจริง. (2556). *ขอฝันใฝ่ในฝันอันเหลือเชื่อ: ความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติสยาม (พ.ศ.2475-2500)*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.
- ธงชัย วินิจจะกูล. (2562). *ออกนอกขนบประวัติศาสตร์ไทย*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2556). *และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ: การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและ ปัญญาชนก่อน 14 ตุลาฯ*. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน.
- พวงทอง ภวัครพันธุ์. (2556). *สงครามเวียดนาม: สงครามกับความจริงของ “รัฐไทย”*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- พวงทอง ภวัครพันธุ์. (2561). *การต่างประเทศไทยในยุคสงครามเย็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. (2544). *ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง*. กรุงเทพฯ: 6 ตุลารำลึก.

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. (2532). *ขบวนการเสรีไทยกับความขัดแย้งทางการเมืองไทยภายในประเทศ ระหว่าง พ.ศ.2481-2492*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอ.อี. ฮอทชเนอร์. (2536). *ปาปา เฮมิงเวย์ ตำนานมนุษย์ผู้มิได้เกิดมาเพื่อจะพ่าย*, แปลโดย ณรงค์ จันทร์เพ็ญ. กรุงเทพฯ: สามัญชน.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Fineman, Danial Mark. (1997). *A Special Relationship: The United States and Military Government in Thailand 1947-1958*. Honolulu: University of Hawaii Press.

Phillips, Matthew. (2016). *Thailand in the Cold War*. New York: Routledge.

Randolph, R. Sean. (1968). *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1950-1985*. Berkeley: Institution of East Asian Studies university of California.

White, Hayden. (1973). *Metahistory: the Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

วิทยานิพนธ์

เกษราภรณ์ หาญแก้ว. (2561). *แนวคิดชาติ ศาสน์ กษัตริย์ : ความเป็นไทยกับการเข้าร่วมกับสงครามเกาหลี*. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ประวัติศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐพล ใจจริง. (2552). *การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ.2491-2500)*. วิทยานิพนธ์ ร.ด. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2544). *“คอมมิวนิสต์” ในการเมืองไทย*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์) สาขาวิชา. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นที เจียมเจริญ. (2545). *การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรของไทยกับสหรัฐอเมริกาในสงครามเกาหลี (พ.ศ.2493)*. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Sitthitthep Eaksitthipong. (2017). *Textualizing the ‘Chinese of Thailand’: Politics, Knowledge and the Chinese in Thailand during the Cold War*. Ph.D diss. National University of Singapore.

บทความ

ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. (2561, 27 ตุลาคม). *จริยศาสตร์ของประวัติศาสตร์นิพนธ์: บทวิเคราะห์แนวคิดของเฮย์เดน ไวท์ ใน สล่ายรั้ว สร้างบ้าน สั่นกำแพง สำนวณภูมิทัศน์ทฤษฎีร่วมสมัย (Proceedings: การประชุมเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน โครงการปริทรรศน์นักทฤษฎีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร่วมสมัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)*. หน้า 233-263. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.

สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2551, ตุลาคม-ธันวาคม). *สถาบันพระมหากษัตริย์กับนโยบายการต่างประเทศในยุคสงครามเย็น*. *ฟ้าเดียวกัน*. 6(4): 159-160.

หนังสือพิมพ์

สารสันต์ แสงสี. (2537, 28 กรกฎาคม). 40 ปี นิตยสาร “เสรีภาพ”. มติชนสุดสัปดาห์. มติชน. หน้า 17.

นิตยสาร

- การปฏิบัติการด้านการลดกำลังรบให้ได้ผลอย่างจริงจัง. (2516). *เสรีภาพ*. 22(4): 42-47.
- จดหมายจากทางบ้าน. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 20.
- จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 20.
- จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 20.
- จดหมายจากผู้อ่าน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 20.
- เงินแดงในปัจจุบัน. (2503). *เสรีภาพ*. 21-20 :56.
- ณรงค์ รุ่งวัฒนา. (2517). สำนักงานโครงการวิจัยทางการแพทย์ขององค์การ สปอ. *เสรีภาพ*. 23(3): 37-40.
- ตำรวจภูธรเฝ้าระวังภัย. (2509). *เสรีภาพ*. 33-28 :122.
- ผู้จดหมายเสรีภาพ. (2516). *เสรีภาพ*. 20(7): 1.
- ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 1.
- ท่านผู้อ่านที่รัก. (2497). *เสรีภาพ*. 2: 1.
- บทบรรณาธิการ. (2541). *เสรีภาพ*. 2: 1.
- ปกครอง. (2498). *เสรีภาพ*. 7: 1.
- ปกครอง. (2500). *เสรีภาพ*. พิเศษ: 1.
- เยี่ยมבקษีใต้. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 3.
- ริชาร์ด เอ. เวอร์เดน. (2515). เร่งปราบยาเสพติดในเอเชียอาคเนย์. *เสรีภาพ*. 21(1): 42-45.
- เรื่องพิเศษเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย. (2514). *เสรีภาพ*. 20(11).
- วิภาวัลย์. (2533). 35 ปี อดีตที่ยาวนานของนิตยสาร “เสรีภาพ”. *เสรีภาพ*. 1: 24-29.
- สารบัญญัติ. (2503). *เสรีภาพ*. 52: 1.
- สารบัญญัติ. (2539). *เสรีภาพ*. 4: 3
- สาส์นแต่ประชาชนชาวไทย จาก ฯพณฯ เอกอัครราชทูตอเมริกัน. (2497). *เสรีภาพ*. 1: 48.
- หนุ่มไทยผู้ถอนตัวออกจากการเป็นคอมมิวนิสต์. (2510). *เสรีภาพ*. 134: 18-19.
- อเมริกันในเมืองไทย. (2516). *เสรีภาพ*. 22(3): 8-11.
- เอกอัครราชทูตอเมริกันเยี่ยมอีสาน. (2497). *เสรีภาพ*. 3: 6.

อื่น ๆ

- Research Office U.S. Information Service Bangkok. (September -1968January 1969). *Summary, Communism vs Freedom Poster survey*. Bangkok: Thailand Information Center.
- USIS Publications Distribution and Comprehension Survey. (1966). *Research Office USIS*. Bangkok: USIS. p.1-4.
- สมศักดิ์ เขียมธีรสกุล. (สิงหาคม, 2552). “8 สิงหาคม 2508” (8-8-08) “วันเสียงปืนแตก” (ตอน 2). *ประชาไท*. (online). <https://prachatai.com/journal/2009/08/25401>.